

1938
M Á J U S

KIÁLTÓ SZÓ

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR

T A R T A L O M

T. S.: Dr. Kecskeméthy István — Borbáth Dániel: Az eucharisztia — IGY SZÓL AZ ÚR. László Dezső: Az Úr a mi megszentelőnk. — B. S.: Szent Istvántól — István királyig. — Sily István: Hamis nézetek a regáli népünkről. — Ifj. Nagy Géza: A csillag és az országépítő. Ifj. Szabó Géza: Kalotaszegi nemzetségek, szerzetesek, reformátusok. — KÉZ A KÉZBEN. H. J.: Az anioasal IKÉ tíz éve. — IRODALOM ÉS MŰVÉSZET. — HIREINK.

Előkészületben!

Előkészületben!

Magyar verseskönyv

Tartalmazza a magyar költészet legnagyobbjainak versremekeit.
Terjedelme 80 oldal. Összeállította: VITA ZSIGMOND.

Művészi kivitelű

Konfirmációi emléklapok

Két változatban és pedig: „**Zörgető Jézus**“ és az „**Utolsó vaosora**“ című képekkel.

Egy darab 4 Lei. A portó külön számíttatik fel.

DR. IMRE LAJOS:

Aranylánc.

Elmélkedések konfirmándusok számára.

35 elmélkedés a konfirmációi előkészítés öt hetének minden napjára, magában foglalva a ref. ker. hit és élet legfőbb kérdéseit.

Ára darabonként 15 Lei.

JOH. VAL. ANDREĂ:

Az Ur jámbor szolgája

című, 1619-ben megjelent, a lelkipásztori élet és hivatás felfogására vonatkozó verses műve *Dr. Makkai Sándor* művészi fordításában

DR. IMRE LAJOS:

Hivatás és élet.

Ez a nagy hittel és hivatással megírt, harminchat tanulmányt, prédikációt és előadást tartalmazó könyv nem hiányozhatik senkinek az asztaláról, aki a modern hitélet kérdéseivel foglalkozik, de egyben azoknak könyvtárából sem, akik vezérlő erőt akarnak meríteni maguknak az élet útvesztőjéhez.

Ára 150 Lei. A pénz előzetes beküldése mellett portómentesen küldi a Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet Könyvosztálya, Cluj, Strada Baron L. Pop 5.

LÁSZLÓ DEZSŐ:

Az anyaszentegyház élete és szolgálata

A'kb. 180 oldalas könyv tartalmazni fogja: 1. Theologiai alapvetés. 2. Az egyházzól. 3. Az egyház munkáiról (az igehirdetés, szeretetszolgálat, egyházi feyelmezés, egyházkormányzás, az egyház theologiai munkája). 4. Az egyház munkásairól. 5. A gyakorlati theologia alapkérdései. — Előfizetési ára az összeg előzetes beküldése esetén 90 Lei. Utánvétellel sokkal drágább.

Megrendelhetők az „Ifjú“ kiadóhivatalában, Cluj, Ref. Theologia.

KIÁLTÓ SZÓ

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR // FŐMUNKATÁRSOK: BIRÓ SÁNDOR ÉS LÁSZLÓ DEZSŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: CLUJ, CALEA MARECHAL FOCH 38. SZÁM.
Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők. — Előfizetési díja félévre 50 Lei, egész évre 100 Lei.

XII. ÉVFOLYAM

1938. MÁJUS.

5. SZÁM.

DR. KECSKEMÉTHY ISTVÁN

1863—1938.

A transzilvániai magyarság egyik legkiválóbb szellemiségét veszítette el Kecskeméthy István személyében. Ama nagyon kevesek közé tartozott, akiket Isten nagy lelki képességekkel és gazdag ajándékokkal rendelt ebbe a mi kis világunkba. Eredeti egyéniség volt, aki életfelfogását, gondolkodását és tanításait a saját maga kohójában képezte ki és tette acélösszé. Nem tartozott az agyontanult és agyoniskolázott tudósok közé, sőt a mások tanításait és véleményeit — igen sokszor — semmibe vette. Sok kérdésről meg volt győződve és ennek kifejezést is adott, hogy azt csak ő ismeri és ő tudja. Sokszor csalódott, amikor rájött, hogy mások is eljutottak már ugyanarra az állapontokra, de akkor is azt vallotta, hogy még ha úgy is beszélnek, mint ő, de nincsenek tisztában állításuk teljes igazságával. Találón mondja róla Ravasz László, hogy Kecskeméthy István „a különvélemények embere” volt. Ezek a különvélemények azonban nem szeszélyesen jelentek meg, hanem egyenes következményei voltak az ő sajátos egyéniségének.

Ebből következik, hogy csak egyetlen tekintély ismert és ez a legmagasabb tekintély volt: az Úr Jézus Krisztus. Hányszor láttuk, amint megindultan, könnyezve, sokszor megrendülve, kétségbeesve állott előtte. A különben föltényes, fulánkös ember megszűnt és elfoglalta helyét az alázatos és hitvő gyermek. Hogy tudott ilyenkor imádkozni és hogy tudott Igét hirdetni? Aki hallotta, meg kellett, hogy érezze, hogy aki így imádkozik és prédikál, az az ő hitében résztvesz Isten közösségének tanácsában.

Tudományos munkájában, az őtestamentomi írásmagyarázatban nem a vélekedések és felfetések érdekelték, hanem arra törekedett, hogy maga visszamenjen az eredetig: a nyelvi eredetig és a Szentlélek első bizonyágtételéig. Ennélfogva mindig úgy szólott, mint, aki maga látott és hallott, tehát a saját tapasztalatainak gazdagságából merítette minden mondanivalóját

Egykori és ifjabb tanítványainak serege gyászolja és hisz boldog feltámadásában. T. S.

Az eucharisztia.

Foglalkozunk bibliai megvilágításban e mostanság sokszor hallott szóval. Szükséges ez a mi Krisztusra tekintő evangéliumi hitünk öntudatosítására akkor, mikor ennek egészen más értelmezését juttatja kifejezésre nagy világösszejövételén a római egyház.

Szószerinti fordítása az eucharisztia görög szónak: „hálaadás”, „háládatosság”. Az őskeresztyének először az úrvacsora előtti imát nevezték így, majd az egész úrvacsorai istentisztelet neve lett. Nemcsak azért kaphatta e nevet, mert az úrvacsora szerzetelési igéje így kezdődik „és hálákat adván (eucharisztizás) megtörte és ezt mondotta...”, hanem mert e név kifejezte azt is, hogy az úrvacsorai összejövétel oly istentisztelet volt, melyen a Krisztus engesztelő áldozatára, annak javaira tekintve a hála töltötte be a lelkeket. Ez alapon református értelemben eucharisztia alatt az úrvacsorát értjük. (Helv. Hitv. XXI. 1.)

Jézus Krisztus az úrvacsorát a páska vacsora alkalmával szerezte. A húsvéti bárány ünnepén, melyen a zsidók az Egyiptomból való szabadulásra emlékeztek. Jézus megmutatta, hogy ő az igazi húsvéti bárány, aki a következő napon a világ bűneiért megáldoztatik s így kiszabadítja a világot az igazi rabságból, a bűnből. Az ő-szövetségi szakramentum, a húsvéti bárány szakramentuma helyére az új szövetség szakramentumát, az úrvacsorát rendelte.

Az úrvacsora alkalmával az első keresztyének Jézus parancsa szerint megtörték a kenyeret s vették a hálaadás poharát. Ezt cselekedték az ő emlékezetére, hirdetve az ő halálát, aki az „ő egyetlen áldozatával örökre tökéletesekké tette a megszenteltek.” (Zsid. 10:14.) Az úrvacsora azonban nemcsak az Úr halálának, az evangélium tartalmának egyszerű hirdetése volt, hanem a lélek e hálátünnepén a feltámadott s megdicsőült Krisztussal is találkozott. Az úrvacsora ezzel az élő Krisztussal való közösség igazi kifejezése és megtapasztalása volt. Ezt Pál így fejezi ki: „A hálaadásnak pohara, amelyet megáldunk, nem a Krisztus vérével való közösségünk-e? A kenyér, amelyet megszegünk, nem a Krisztus testével való közösségünk-e?” (I. Kor. 10:16.) Ily értelemben táplálkoztak Krisztus testével s vérével. Amíg a kenyér és bor, e külső szakramentumi jegyek a testet táplálták, addig hit által bizonyosak voltak, hogy a

szenvedett Krisztus testének s vérének érdeme, igazsága is egyesül velük s táplálja őket, a bűnösöket az örök életre.

Az őskeresztyéneknek a szentírásban ilyenek ismert tiszta úrvacsoráját a római egyház a későbbi időkben átalakította. Az úrvacsora *áldozati szertartás* lett. Az áldozattá átalakult úrvacsorában, melynek közismert neve *mise*, a római hit szerint a kenyér és a bor a pap eljárása folytán *átlényegül Krisztus valóságos testévé és vérévé* s ezzel engesztelő áldozatot mutat be naponta a római egyház papja. „A szentmise a keresztáldozat misztikai megismétlése.” (Schütz A. Domatika. A katolikus hitigazságok rendszere. II. 356. l.) „A keresztáldozat és a mise ugyanegy áldozat, azzal különbséggel, hogy Jézus a keresztifán vérontással áldozta föl magát, a misében pedig vérontás nélkül áldozza föl magát.” (Schütz.) Ez a vértelen, folyton megismétlődő áldozat szerez engesztelést nemcsak a misén jelenlévőknek, hanem a purgatóriumban levőknek is. A római egyház papjának fizetett díjért s alapítványért lehet így a megholtak üdvösségéért is ilyen áldozatot bemutatni.

A római egyház eucharisztia alatt először is az úrvacsorából lett eme szentmise áldozatot érti. Eucharisztianak nevezi továbbá a misén átlényegült ostyát és bort is, melynek másik neve oltáriszentség. A római pap eljárása folytán átlényegült ostyáról és borról a tridentinai zsinat szavaival a római egyház ezt vallja: „A legináltóságosabb Oltáriszentségben igazán, valósággal és szubstancia szerint (substantialiter) jelen van a mi Urunk Jézus Krisztus teste és vére lelkével és istenségével együtt és így az egész Krisztus.” (Schütz i. m. II. 308.) Ez az oltáriszentség, mint Krisztus valóságos teste imálandó. (U. o. 333.) A miséző pap „a Krisztus testévé változott Szent Ostyát térdhajtással imádja, majd a híveknek is imádásra mutatja fel. Azután a kehely fölött folytatja az átváltoztatást. Imádja és imádásra mutatja fel a Szent Vért.” (Dr. Fehér András által kiadott misekönyvből.) A szentségtartóban az eucharisztia, az oltáriszentség, a teljes Krisztus valósággal van jelen. Erről továbbá ezt vallják: „Az Oltáriszentségben az Üdvözítő folytatja áldott földi jelenlétét az idők végéig, annak egész közvetlenségével és melegségével; amint valaha Palesztina útait, mezőit és helységeit járta, úgy az Oltáriszentséggel betér minden emberi tanyára és nem kerül el az utolsó kunyhót sem.” (Schütz i. m. II. 304.)

A római egyház az oltáriszentség imádatára, a benne való hit előmozdítására nagy súlyt helyezett. E célból állította be az oltáriszentség ünnepét, az *úrnapiját*, melyet a pünköst utáni 10-ik napon tart. E napon tartandó körmeneten az eucharisztikus Krisztust, az oltáriszentséget körülhordozzák.

Áz oltári szentség imádatának nagyobb ará-

nyu előmozdítására a pápa több, mint ötven éve, két évenként eucharisztikus világösszejeveteleket is rendeztet, melyeken az egyházi kérdések megbeszélésénél is fontosabb az oltári szentségnek körmenetben való körülhordozása s imádása.

Mivel az oltáriszentségben való hitet a reformátorok elutasították, már a tridentinai zsinat intézkedik, hogy az uccára ki kell vinni, nyilvános processziókban imádni és tisztelni kell s így harcolni a reformáció ellen. „Aki tagadja az eucharisztikus Krisztust, azaz a Krisztussá lett ostyának Istent megillető imádatát s azt is tagadja, hogy az oltáriszentségnek e célból külön ünnepet is kell szentelni s azt processziókban körül kell hordozni s az egész nép által imádatolni s aki annak imádoit bálványimádóknak nevezi: átkozott legyen.” (Sess. XIII. Can. VI.) A tridentinai zsinat e szavai világítják meg az eucharisztikus kongresszus igazi célját s azt, hogy a reformátori evangéliumi egyházak, mint a Szentírásról álló evangéliumi hittel ellenkező és ellene irányuló ténykedéssel szemben a reformátorok szellemében, hogyan kell megálljanak.

A római egyház eucharisztiairól szóló tanításával szemben tekintsük meg az áldozatról és az úrvacsoráról való református tant. A református hit, visszatérve az őskeresztyénekhez, a Szentírás alapján oly nagynak, tökéletesnek vallja a Krisztus Golgothán bemutatott áldozatát, hogy az Irással tanítja, hogy csak egy engesztelő áldozatra volt így szükség. A Zsidókhhoz írott levél annak meg nem ismételhető voltát határozottan kimutatja. Az ó-testamentumi áldozatok — a Zsidókhhoz írott levél szerint — előképei voltak az egyetlen engesztelő áldozatnak. Ezekről mondja: „Azokkal az áldozatokkal, amelyeket esztendőnként szüntelenül visznek, sohasem képesek tökéletességre juttatni az odajárulókat. Ő azonban egy áldozattal áldozván a bűnökért, mindörökké üle az Istennek jobbára. Mert egyetlen áldozatával örökre tökéletesekké tette a megszenteltek.” (10 : 1, 12, 14.) Ezt az áldozatot megismételni nem szükséges, de nem is lehet. A reformátori hit szerint egy oltár van: a Golgotha, egy engesztelő áldozatot bemutató pap: Jézus, ő a mi „egyetlenegy főpapunk” s egy áldozati anyag: a Jézus áldozatának anyaga: önmaga, „önmagát áldozta fel ártatlanul Istennek”. (Zsid. 9 : 14.) A Szentírás nemcsak egy-egy idézete, hanem a központi üzenete, a minden részét átható Evangélium épen arról szól, hogy Krisztus földi élete alatt mindent kijelentett, ami az üdvösségre szükséges és tökéletes engesztelő áldozatot vitt végbe, mikor kimondotta a kereszten: „elvégeztetett”.

Ez egyetlen és elégséges engesztelő áldozat mellett a reformátori hit ismer egy szüntelenül folyó *háladldozatot*, amely nem egyéb, mint a Krisztus eme nagy kegyelméért egész életünknek az ő szolgálatára való odaáldozása. Ez ott folyik csendben processziók nélkül, ahol naponta

szolgálunk az Úr Jézusnak. A családban, a hivatás Krisztus törvénye szerinti betöltésében, az egyház szeretetmunkásságában. Csak ilyen áldozatról olvasunk az őskeresztyén gyülekezet életéről szóló iratokban. (Csel. 2:42. skv. 4:32. skv.) Ezt az Ige fölünk is megkívánja. A református hit szerint ezzel szolgáljuk Krisztus diadalát s e győzelemnek a világban való dicsőséges körülhordozását.

Krisztus egyszери áldozatával tökéletesen eleget tett éretünk, bűnösökért. *Ez az Evangélium.* Az úrvacsora ennek az Evangéliumnak, mely az ígehirdetésben a Szentírásból szüntelenül szól hozzánk, a látható kifejezése, pecsétje.

Mik a református hit szerint a szakramentumok? A Heidelbergi Káté szavaival felelvé: „Látható szent jegyek és pecsétek, melyeket Isten azért szerzett, hogy az azokkal való élés által az Evangélium ígéreteit velünk annál inkább megértesse és megpecsételje, tudniillik azt az ígértét, hogy Ő Krisztus keresztfán való egyetlenegy áldozatáért, kegyelemből, közlünk kinek-kinek bűnbocsánatot és örökéletet ajándékoz. (66. k.) A szakramentumnak így három alkotó része van: a szerzetelési ige, a külső jegy és a hozzáfűzött ígért. Az új szövetségben Jézusnak két szerzetelési ígértét találjuk, a keresztség és úrvacsora rendelését. A külső jegyek csak jegyek. Szerepük a jelzés. Amint a keresztség vize nem alakul át a bűnöktől megmosó Jézus vérévé, hanem jelzi azt a megtisztulást, amit a Krisztus vére tett, úgy az úrvacsora külső jegyei is emlékeztető, szemünknek beszélő jegyek. A bankjegy csak papir, de mindenki úgy fogadja el, mint aranyértéket, mert tudja, hogy mögötte ott a kibocsátó tekintély. A bankjegy jelzi az aranyértéket. Így akart Krisztus is bizonyossá tenni e látható szent jegyekkel, hogy teste és vére érdemével, igazságával bizonyosan a mienk. Állandóan táplál bennünket. Alkalmazkodott a mi gyarló érzéki természetünkhöz s ezért ábrázolta ki e látható cselekménnyel, szakramentummal azt, amit az Evangélium hirdet. Így jobban megértve s mivel személyesen vesszük, személyünkre egészen reá vonatkoztatva fogadjuk azt, amit az Evangélium szóval mond. Ez a külső jegy jelentősége.

A Heidelbergi Káté, miután megállapítja, hogy az úrvacsorában levő kenyér és bor nem alakul át Krisztus testévé és vérévé, hanem azoknak isteni jegye, záloga, az úrvacsora csodálatos ajándékát, a tápláltatásunkat így gyönyörűen világítja meg: „Miért nevezi tehát Krisztus a kenyeret az ő testének, a pohárt az ő vérének, vagy az ő vére által való újszövetségnek? Azonképen Pál apostol is, miért nevezi a kenyeret és a bort Krisztus teste és vére velünk való közlésének? Krisztus nem ok nélkül szól eképen; mert nemcsak arra tanít ezzel, hogy amiképen a kenyér és a bor táplálják a földi életet, azonképen az ő megfeszített teste és kiontott vére a mi lelkünknek valóságos

étele és itala az örök életre; hanem sokkal inkább arra tanít, hogy e látható szent jegyekkel és e záloggal biztosít afelől, hogy a Szentlélek munkája által oly bizonynal részesekké tesz minket az ő testében és vérében, mint amily bizonynal e szent jegyeket az ő halálának emlékezetére teszi szánkkal magunkhoz vesszük. Azonfelül, hogy az ő szenvedése és engedelmessége oly bizonynal a mienk, mintha a mi bűneinkért, a mi saját személyünkben, mi magunk szenvedtünk volna el mindent és mi magunk tettünk volna eleget.“ (79. k.)

A református hit a szakramentumi tápláltatást tehát nem materiálisan fogja fel. A római hit szerint az áldozáskor, a communióban, mely a mise egyik része, lelkük tápláltatása oly módon történik, hogy amikor a pap veszi az ostyát és a bort, a hívők pedig az ostyát, az ostya, illetve a bor által járja át Krisztus titokzatos módon a testet és a lelket. Mi azt valljuk, hogy a Szentlélek munkája által a hitben történik a tápláltatás.

Az úrvacsora a református hit szerint ily módon a Szentlélek Úristen eszköze a hit, a Krisztusban való élet megerősítésére.

A reformátori egyház e tanításával egyedül a Szentírásra tekintve, az első keresztyének gyakorlatához híven, az első és második parancsolatra, a próféták által hirdetett követelményekre, ezekre a félelmesen komoly üzenetekre vigyázva, teljesíti az Úr Jézusnak a szerzetelési ígértében adott parancsát.

A mi küldetésünk a prófétáké, kiket Isten azért küldött, hogy az Ő imádása „lélekben és igazságban“ történjék. A papi egyház nagy fényességgel, papi ceremóniákkal tartja az olárisztiság imádatló és tiszteltő ünnepségét. Mi is töltsük be prófétai küldetésünket a világban. Ehez azonban egyik nagy szükséglet, hogy legyen szent és nagy ajándék és mégis gyakori az úrvacsora minden református életében, mert csak így lehetünk mi Krisztusnak tagjai, egyháza s igazi útkészítői. Ő most dicsőséges testével a mennyben van az Atya jobbán, de Szentlelke és kegyelme által minden napon velünk, kikhez dicsőséges testében is eljön a világ végén. *Borbáth Dániel.*

Politika elvek nélkül. Gazdagság munka nélkül. Gyönyör lelkismeret nélkül. Tudás jellem nélkül. Üzletkötés erkölcs nélkül. Tudomány emberiség nélkül. Vallásosság áldozat nélkül. Ezek az emberiség halálos bűnei. Stanley Jones.

A debreceni Református Kollégium ifjúsága (egy hallgató, tanítóképzősök, gimnázisták) saját kebelében akciót idított többgyermekes tisztántúli családoknak a dunántúlra telepítésére. 164 ifjú 1480 Pengót (42.000 Lei) ajánlott fel annak végrehajtásához. És közben folytak a további megajánlások.

Lengyelország hétmillió ukránjának eddig 40 szervezett református gyülekezete van. Elemi iskolájuk is van Kolomeában.

„IGY SZÓL AZ ÚR.”

Az Úr a mi megszentelőnk.

„És tartsátok meg az én rendeléseimet és cselekedjétek azokat. Én vagyok az Úr, a ti megszentelőtök. III. Mózes 20: 8.

Igénk az Istent *megszentelő Istennek* nevezi és az Ige egyesegyedül csak őt nevezi megszentelőnek. Rajta kívül senki más nem tehet szentté senkit. Szent az, akit nem az egyház, hanem maga Isten nyilvánított annak. Ez egészen természetes is, hiszen *lényegében egyedül Isten szent*, a szentség egyesegyedül Istennek lényege, sem a világban, sem az emberben, még csak az egyházban sincs semmi Istentől független, magamagában való szentség. Minden szentség Istentől jön, Istennek kegyelméből, mint az ő ajándéka.

Mi által szentel meg Isten valakit, vagy valamit? Azáltal, hogy az illető személyt, vagy tárgyat átveszi a maga tulajdonába, saját célja, dicsősége szolgálatába. Tehát nemcsak Isten szent, hanem mindaz, ami Istené, ami neki szolgál. Ebből kifolyólag valaminek a szentsége csak addig áll fent, ameddig Istennel élő kapcsolatban marad. Mi, evangéliumi keresztyének jól tudjuk, hogy Isten Krisztus által tett a maga tulajdonaiává, tehát benne vagyunk szentek. Isten Krisztusban mutatta meg a maga dicsőségét, benne hívott el annak szolgálatára, tehát egyesegyedül benne és általa vagyunk szentek, Isten szentséges céljainak szolgálói. És csakis addig vagyunk szentek, amíg Krisztusban vagyunk. Rajta kívül nem lehetünk szentek, benne pedig minden bizonynal, fentálló bűneink ellenére is szentek vagyunk, amennyiben bűneink felett valóban bánkódunk és buzgón törekedünk is arra, hogy bűneinket levetkezzük és felöltözzük a Krisztus szerint való új embert. Isten Krisztusban ajándékba adja a mi szentségünket, erről legelőször a mi keresztelestünkben tett bizonyosságot. Azóta azért hirdeti az Igét, hogy abban meggyőzzön arról, hogy mi az övéi, tehát szentségének részesei, szent céljainak szolgálói vagyunk.

Isten nem egyes kiváló keresztyén emberekről, hanem a benne hívó egész népről mondja azt, hogy az szent. Nem hiában nevezi a református gondolkodás az egyházat a szentek egységének, amint azt a mi bűnvalló és hitvalló imádságunkban minden vasárnap ki is fejezzük.

Isten erre a szentségre elhívott minket. Erről jelt, zálogot és pecsétet adott a keresztelestünk-kor, újból jelt, zálogot és pecsétet ad az úrvacsorában. Az igehirdetés által pedig szüntelenül emlékeztet erre. Mi a hitünk által győződhetünk meg ennek a kegyelemből nyert szentségnek

valóságáról. Hitünk igazságának és valóságának, tehát szentségünk valóságának bizonyítéka pedig az, hogy megtartjuk Isten rendeléseit és megcselekedjük azokat. Isten tehát nem azért szentel meg, mert mi már előbb kiérdemeltük azt jó cselekedeteink által, hanem azért, mert minket még bűneinkben szeretett Fia által. A mi jó cselekedeteink Istentől ajándékba nyert szentségünknek hálás gyümölcsei.

Istentől való megszentelésünknek biztos alapja van Krisztusban. Mi a benne való hitben ennek bizonyosságát nyerjük és az iránta való engedelmisségben haladunk a szent élet útján. Szentségünk valóságáról itt csak tükör által homályosan nyerünk bizonyosságot, de eljön az idő, amikor az örökkévalóságban tiszta látásban győződünk meg arról, hogy ki volt valójában szent itt a földön. Itt még a konkoly és búza együtt van, ott már külön kévékbe lesz kötve a tiszta búza és a konkoly.

De mégis itt a földön dől el, hogy mi melyik kévébe takarítottunk be a végleges és utolsó ítélet után.

László Dezső.

A protestáns és katolikus egyetemi ifjúság április 3-án, első István király 900 éves emlékünnepevényén testvéri összefogásra jött össze Budapesten. A bajtársi találkozón protestáns részről a Protestáns Diákszövetség, a Bethlen Gábor Kör, a Soli Deo Gloria Diákszövetség és a Luther Szövetség jelentek meg. A budapesti református lelkesítő kart Szabó Imre esperes képviselte. Az ifjúság részéről több protestáns és katolikus beszéd hangzott el, melyek közül kiemelkedik dr. báró Kaas Albert egyetemi tanárnak, a Protestáns Diákszövetség tanárelnökének beszéde: „A katolikusok és protestánsok koncentrációját már több alkalommal megkísérelték, sajnos, siker nélkül. Eppen ezért örömmel fogadjuk ma az ifjúságnak ezt a kezdeményezését, mert ez eredményeket ígér. Megtáldtunk az alapot az együttműködésre: ez az alkalmazott erkölcsstan, amely irányt szab, hogy Krisztus tanítása szerint az egyéni és közeleti tisztesség becsület, amely szgrint minden magyar embernek élnie kell, közös alap lehet és lesz. Ebben magyarok között nem lehet különbség. Ha valaki nem keresztyén, hanem felekezeti, akkor a különbségek kimélyülnek, de ha valakiben egy csepp magyar vér lázad, tudnia kell, hogy bármelyik egyházon ütött seb a nemzet testét vérzi meg. Nem kontemplatív, hanem cselekvő keresztyénséget kérlek, bátor, megalkuvás nélküli keresztyénséget. A határkérdéseknél támadhatnak félreértések, — de messze van még minden egyház a saját belső lehetőségtől! Ha a névleges közgyűlési keresztyének, a politikai keresztyének és a pártkeresztyének úgy fogynak el, hogy minden egyház meg tudja hódítani a saját körén belül és a keresztyénségen kívül álló tömegeket, — közeledjenek bátran egymáshoz és vessék fel a határkérdést. Isten majd megítél és megszabja a határokat! Addig csak jót tegyen egyik a másikkal, Krisztus és a haza dicsőségére.”

A szovjetben új vallásos mozgalom keletkezett. Tagjai elszánt emberek. Nem lelkészek. Faluról-falura járnak s hirdetik az evangéliumot. Nehéz eltitítani őket, mert nem templomokban prédikálnak, hanem csak magánbeszélgetést folytatnak.

A magyar népegészségügyi viszonyok javítására szolgáló herceg Eszterházy Pál orvosi jutalomdíjait 31 orvos között osztották szét. A harmincegy jutalomban részesült orvosok sorában ilyen nevek vannak: Gordon, Zschmeister Ernst, Habán, Hasch, Huszák, Hofhauser, Ivanovics, Jendrassik, Krompecher, Lovrekovics, Meduna, Pohradzky, Razgha, Röltin, Straus, Wlasics stb.

„Szent“ Istvántól — István királyig.

„Szent“ István újraértékelése a mai magyar protestántizmusban.

Augusztus 15-én pontosan kilencszáz esztendeje lesz annak, hogy az első magyar király „az országéplő”, 1038-ban örök álmra hunyta le szemeit. A magyar róm. kat. egyház régóta készült rá, hogy ezt az évfordulót kellő fényvel megünnepelje. Így előreláthatólag az idéni szent-istváni ünnepségek sokkal nagyobb szabásúak lesznek, mint az eddigié. A r. kat. sajtó valóban napról napra újabb híreket közöl a tervezett intézkedésekről és az előkészületek menetéről.

De nemcsak a r. katolikusok készülnek erre a nevezetes évfordulóra, hanem a magyar protestánsok is. A nagy király halálának 900-ik évfordulója egyuttal fordulatot hozott a magyar protestántizmusnak „Szent“ Istvánról eddig valótlan felfogásában. Az új felfogást a réginek alapos és mindenképpen indokolt újraértékelése által a mai magyar protestántizmus legmértőbb képviselői, elsősorban dr. Révész Imre és dr. Ravasz László kezdeményezték. Már az elmúlt év augusztusában Révész Imre, a debreceni ref. theol. fakultás egyháztörténelmi tanára két előadást is tartott István királyról; egyet a debreceni szabadegyetemen, egyet pedig az Országos Ref. Lelkészegetestület székesfehérvári konferenciáján 1937 aug. 27-én. Ez az előadás megjelent a Prot. Szemle szeptemberi számában, később pedig a Kálvin könyvtár 23. számában is Farkas István és Ravasz László püspökök tanulmányával, illetve prédikációjával együtt. A magyar protestántizmus vezetői által képviselt emez új állásfoglalást ma már általánosnak tekinthetjük, amennyiben a reformátusok mind elfogadták, a magyar evangélikusok pedig szintén magukévá teszik, amint az dr. Wiczian Dezsőnek a „Keresztyén igazság” c. folyóirat ez évi januári számából írt cikkéből látható.

Milyen is volt az egykori prot. álláspont? Ennek kialakulásáról és fejlődéséről is pontos képet kapunk Révész említett tanulmányában. A magyar protestántizmus első két évszázadában az 1517 előtti róm. kat. keresztyénséget nem tekintette másnak, mint szükséges rossznak s így természetesen István királyra is ennek megfelelően gondolt. Ezáltal tulajdonképpen lemondott a reformáció előtti r. kat. keresztyénség magyar értékeiről is. A fordulat az ellenreformáció diadala után következett be ezen a téren. Kocsi Csörgő János ref. püspök revízió alá veszi a magyar protestánsok addigi felfogását István királyról és egy új gondolatot vet fel. Nevezetesen azt, hogy István király keresztyénsége sokkal közelebb áll a reformáció evangéliumi keresztyénségéhez, mint a tridenti zsinat utáni római katolicizmus. István király tehát így a protestánsokhoz legalább is olyan közel áll, mint a katolikusokhoz. A r. kath. egyház azon-

ban arra törekedett, hogy István királyt épen mint az *ő egyházi szentjét* ünnepelje az egész magyarság. Erre vezethetők vissza azok a kísérletek, melyek István napját mint római kat. egyházi és kultuszi jellegű ünnepet akarták egyetemes érvényű nemzeti ünneppé nyilvánítani. Ilyen irányú kísérlet volt az 1891: XIII. törvénycikk, mely a protestánsok széleskörű tiltakozását váltotta ki. István király emlékezetének róm. kat. egyházi jellegű erőszakolása miatt sokan magyar történelmi értékét is kétségbevonták s az az általános nézet alakult ki, hogy „Szent“ István napja a protestánsoknak nem ünnep, mert a protestántizmus nem ismerheti el a róm. kat. egyházi jellegű „szent“ egyetemes magyar és protestáns érvényét. Ezzel a felfogással szemben Baksay Sándor humoros formában fejtette ki véleményét a reformátusok felé: „Az ő jobbkeze (t. i. Istváné) nem a tettek, de a koronája meg a palástja épen úgy a tettek, mint akár a Scitovszky ő eminenciájáé”, írta a Budapesti Hírlapban.

Révész Imre magyar és ref. ker. szempontból vizsgálja István király értékét és jelentőségét. Minden magyarnak hálás szívvel kell gondolnia első királyára, mert az ő műve nélkül nem maradt volna meg a magyarság. Az ő állam- és egyházszerző bölcsessége nélkül a magyar nép széthullott volna, mint az avar és a hún. A magyarságot európai néppé tette s a magyar állam függetlenségét egyházi, de főképpen világi szempontból biztosítani tudta. Az öncélú magyar nemzeti és állami lét későbbi nagy védelmezői: Bocskay, Bethlen és Rákócziak tulajdonképpen az István király által kezdeményezett politika folytatói.

Ref. keresztyén szempontból szintén Isten iránti hálával kell megemlékeznünk István király munkájáról. Itt különösen döntő jelentőségű tény, hogy a keresztyénség nyugati formáját vezette be. Ezáltal tette lehetővé az evangéliumi reformáció megszületését, mert a történelem tanúsága szerint evangéliumi reformáció a keleti formájú keresztyénségben nem alakulhatott ki. Ha István a keleti keresztyénséget választja, „akkor az esztergomi bazilikában ikonosztáz állana — a debreceni Nagytemplom pedig sohasem épült volna fel . . .” Viszont az a róm. kath. keresztyénség, melyet ezelőtt 900 egynéhány esztendővel az első magyar király elfogadott, egy reform katolicizmus volt, szellemi és erkölcsi erőiben megtisztulva, az u. n. clugny reform által. Ebben a r. kath. keresztyénségben még nem volt dogma, a pápai csalatkozhatatlanság, a Mária szeplőtelen fogantatása, a transzsubstantiatio, tehát azok a róm. kath. hittételek, melyek a reformátusok előtt a leginkább megdöbbentők.

Igy kétségkívül az István kereszttyénsége közel áll az evangéliumi ref. kereszttyénséghez.

A magyar református kereszttyének tehát kellő tisztelettel és Isten iránti hálával ünneplik István király napját. Nem mint róm. kath. egyházi

szentet, akihez közbenjárásért lehet fordulni — hanem mint első magyar királyunkat ünneplik, aki magyar és ref. ker. szempontból is érdemes az emlékezésre.

B. S.

Hamis nézetek a regáti népünkről.

Ezelőtt három esztendővel, ha valahol, odahaza a regáti misszió kérdése szóba került, én is azt kérdeztem magamban, hogy mire való a regáti misszió. Azt gondoltam, hogy reformátusaink, akik a Regátba vándoroltak, reánk nézve elvesztek, mert ez a maroknyi nép fel fog szívódni, még ha Isten tudja mennyi erőfeszítéssel igyekszünk is megtartani őket református hitünk számára. Kár tehát rájuk pazarolni erőnket, hiszen ők, maguk sem kívánnak megmaradni a régi hitben. Még ma is sokan vannak, akik így állanak szembe ezzel a kérdéssel, azért van az, hogy olyan langymeleg az érdeklődés a regáti híveink iránt és ezért nincs komolyabb áldozatkészség a regáti misszió érdekében.

Mielőtt a kérdésre röviden felelnék, engedtessek meg, hogy egy kis szemrehányást tegyek sok-sok szolgatársam, esetleg presbiter, vagy más egyházunkban élő testvéreim számára. Ne is legyen ez szemrehányás, csak olyan fájdalommal teli beszéd, mint ahogy az ember a saját hibáiról szól, hiszen önmagamat is beleérttem azok közé, akiknek szól ez a beszéd. *Mit tettünk s mit teszünk azért, hogy a mi egyházunknak egyetlenegy tagja se vándoroljon a Regátba, ha szinte bizonyosra vettük s némelyek még ma is veszik, hogy a kivándorlók beolvadnak a regáli ortodox egyházba, vagy elzülленnek s a mi népünk szegényévé és gyalázatává válnak? Mit tettünk éretjük? Tudjuk, miért jöttek s jönnek ma is ide. Mert éhesek! Mert odahaza hiába próbáltak meg minden lehetőt, hiába jelentkeztek munkára a mi nyelvünkön beszélő építészünknel, a mi iparosunknál, a mi kereskedőnknel, a mi háztulajdonosunknál, a mi borbélymesterünknel: ezek még a megengedett számarányban sem alkalmazták őket. Így jöttek ki az iparosaink a Regátba. De nemcsak iparosok, hanem falusi földmivesek is tömegestől folynak be. Miért jöttek ide? Mert nincs megélhetés odahaza. Hát nem lehetett volna kosarat fonni, fazekat csinálni, butort faragni, gyékényt árulni, pokrócot szőni, árendás földön is kertészkedni, gyümölcsfákat oltani, méhészettel, majorsággal foglalkozni, sertésenyésztésből élni, vagy akár gyerekeknek való játékszereket faragni? Nem lehetett, mert senki sem tanított minket efélékre — szól a tompa válasz, ami úgy hat, mint a pofoncsapás. Ilyenkor az ember önkéntelenül is azt kérdezi, hogy hol vannak a tanítómesterek s hol vannak a lelkipásztorok is, akik mestereket s hozzáértőket kereshetnének ha kell, közközlésen is, hogy taníttassák a szegényeket és a munkanélkülieket valami foglalkozásra, hogy ne kelljen vándorobottal a kezükben a Fekete-tenger partjáiig vándorolni? Hiszen ezek a vándorok nem azért jöttek ideig s nem azért vették a nyakukba a világot, mert nincs bennük új kezdeményezés és munkakérv. Vajjon ezt a tömérdek kézséget és próbálkozást nem lehetett volna otthon is hasznosítani? A kivándorlás egyre tart, sőt nemcsak hogy tart, hanem évről-évre nagyobb. Vajjon mit jelent ez? Feleljen erre minden református tanító, közigazdász és minden lelkipásztor. De vigyázat! A kisebbségi sors hangoztatása a legtöbbször arra jó, hogy ezzel minden felelősséget elhárítsunk azokra, akik nem egészen felelősek éretjük. Mit akarunk? Hogy felnőtt létünkre is úgy bánjanak velünk és úgy vigyázzanak reánk, mintha gyermekek volnánk? Hiszen még a sokak által irigyelt „többségi” sorsban sincs dédelgetés. Annyira kicsinyek, pipogyák s tehetetlenek tán mégsem lehetünk, hogy „a” mások*

segítsége után sirjunk folyton! Ne hárítsuk el így a felelősséget! Elég erősek vagyunk, segíthetnénk a közöttünk lévő gyöngébbeken, ha akarnánk! S akkor nem lenne kivándorlás, panasz és annyira elszáratott „kisebbségi” sors. Kérdem tehát, mit tettünk s mit teszünk a kivándorlás megakadályozása érdekében, illetve hogyan s mennyiben segítettük és segítjük szegény munkanélküli testvéreinket, hogy ne kerüljön sor az átvándorlásra? Ha a Regátba szakadt testvéreink otthonmaradásáért semmit sem tettünk s ha még a jövőben sincs szándékunk mindent elkövetni az átvándorlás megszüntetése érdekében, ha imádsággal, álmatlansággal s minden erőnk megfeszítésével nem küzdünk, hogy a mi véreink otthon maradjanak, mint a gyermekek a családban, a régi életükben, régi hitükben, ha közömbösek vagyunk az átvándorlás rettenetes jájdalmas ténye előtt, akkor ne szóljunk semmit ehhez a kérdéshez, ne legyenek „nézeteink”, „véleményeink”, hanem hallgassunk, mint a halottak. Tenniakarás nélkül szinpadi komédiázás minden szó, ami elhangzik ajkunkról. Elég volt már ebből a komédiából!

Regáti népünkről azonban mindenki „véleményeket” mond és a legtöbben ítéletet hirdetnek fölötté. Közismertek az ilyen szölamok: Regáti néptünk tradíciólan, az asszimiláció rettenetes veszteségeket jelent a Regátba vándorolt néptünk soraiban, gyűlévész népség a regáli magyarság. Ilyen s hasonló kijelentésekkel tele volt már a sajtó és ennek a következőkzmenyei alatt nyög ma is a regáti szolgálat.

Ilyen vélemények után a mult században úgy oldották meg a regáti misszió kérdését, hogy ide számozták a kivetendő papokat és hagyták őket a maguk sorsára. Azt pedig mindenki tudja, hogy a legkiválóbb munkaerők kellene ebben a szolgálatban, mert a szülőföldéről kiszakadt néptünk hitében való megtartása egész embereket igényel.

Milyen ez a nép? Az bizonyos, hogy lázadó szellemű. Otthon nem jutott neki kenyér, helyette kapott koldussággal járó lenézést és utolsóságot. A koldusnak még a templomban sincs helye. Bélesség, barátság, rokonság csak addig tart, míg a gazdagság. S mit keresen a falujában vagy a szülővárosában az, akinek már semmije sincsen. Nézze, hogy az emberek megszűről elkerülük, hogy még a pap is másképen szól hozzá, mint a többiekhez, hogy akárhová megy, akárhová szól, egyebet sem kap, csak visszautasítást, megvetést? Szeretet, megértés, segítség? ... Hát nem csak a templomban beszél ezekről a pap, de amint kilép az uccára, már ő, maga is elfelejti azt, amit hirdetett? El, el innét, ezek közül az emberek közül, minél messzibbre, ha kell, éppen a Fekete-tenger partjáiig s még azon is túl! Ilyen lélekkel találjuk néptünk a Regátban mindenfelé. Az idegenek idegensége nem fáj annyira, a koldussors és az utolsóság nem olyan rettenetes itt, mint odahaza.

Igaz, hogy a munkanélküliség, a nyomorúság megoldása nem az egyház feladata. Az egyházban arra vállalkoztunk, hogy a lelkek üdvösségét biztosítsuk s hisszük, hogy a lelkek megerősödése által az összes egyéb bajok megszűnnek. Hiszem és vallom, hogy az ember életében igazában csak egyetlen egy probléma van: a lelki élet békéje és üdvössége. Ha ez nincs meg az emberben, akkor jönnek az életzavarok, jön a háskérdés, a cipőtalpalási probléma, a lakáskérdés, az igazságszolgáltatás, a gazdasági krízis, a

politika és a többi. Hiszem és vallom, hogy ezeket a problémákat önmagukban nem is lehet megoldani, tehát hiába is akarjuk ezeknek a megoldásával otthon tartani a vándorokra készülő hiveinket. *Azonban azt is tudjuk, hogy éhenhalni készülő embernek nem igehirdetés kell, hanem elsősorban kenyér s ha ehhez nem segítjük, Igéstől, teológiádtól, egyházasztól együtt, semmit sem érünk.*

Istennek csodálatos utmutatását láthatjuk abban, hogy ez a nép, ha kenyeret kapott a kezébe, itt az idegenben is hallgat az Isten szavára. A bukaresti új gyülekezetek, a konstanjai, moreni gyülekezetek megalakulása és életképessége fényes bizonyítékok. A kenyérkérdés mellett azonban roppant fontos, hogy papjukban valóban a lelkipásztort s egyházukban az Istent tapasztalhatassák meg. S ha megtapasztalták, akkor nem kell attól félni, hogy ez a nép közömbösen félreáll, mint Istentől és embertől kilaszított utolsó és megvetett nép. A lelkipásztori szolgálat közöttük igazán küzdelmes, de gyönyörűsége, mert a szerető lelki, érettük s velük imádkozó papjukat tán sokkal jobban szeretik s becsülik, mint otthon élő testvéreik. Az egyház jó szülőt, jó testvért, jó barátot helyettesít számukra; a lelkipásztorhoz úgy járnak, mint a beteg az orvoshoz. Igaz, sokan nem jönnek el s gyógyíthatatlanok már, legalább is ezt hisszük. Azt mondják ezek, hogy köszönik szépen a hazulról hozott gyógyítási módokat, nem kérnek ezekből. Semmi sem rosszabb ezek számára, mint ami hazai. De vajjon ítéljük el ezeket?

Végeredményül, regáti népünkről való nézeteink azért hamisak, mert a legtöbb szemlélő csak őket vizsgálta s ha véleményt nyilvánított, az lesújtó volt, mert megelégedett az új viszonyok között többé-kevésbé megállapodott és megalkudott népünk vizsgálatával és nem sokat törődött azzal, hogy ez a nép mi miatt jött a Regátba. Erre azt feleljük, hogy sokkal alaposabban kell ismerni az okot is, ami miatt előkerült a vándorbot. Másfelől, hamisak az eddigi nézetek, mert nem tartottuk számon regáti népünk egyik legfőbb vonását:

azt, hogy *ők is emberek* és őket is az egyetemes válság tükrében kell nézni. A figyelők megelégedtek a külső szempontok vizsgálatával és elfelejtették, hogy ezeknek a vándoroknak is lehet lelki igényük, melyet kielégítetlenül magukkal hoztak a Regátba és itt mihelyt testvériséggel, emberséggel, krisztusi lélekkel közeledünk hozzájuk, ők is felelhetnek a mi közeledésünkre. A véleménynyilvánításokban volt egy bizonyos erőszak is, mely abból indult ki, hogy lehetőleg *maradjunk csak a magunk kényelmében*. Így születtek meg azok a kijelentések, melyek azt hangoztatták, hogy söpredék és istentelen banda a regáti népünk. Pusztuljon a férgese hangzott a tetszetős jelszó a kényelmesek szájából. Később elnémultak ezek a jelszavak, mert észrevettük, hogy a Regátban új, életerős gyülekezetek alakulnak és az átvándorlás egyre nagyobb. De még ma is az történik, hogy sokan odahaza, szinte karbatett kezekkel, főlényesen figyelik az élniakarás vergődéseit ezekben az alakuló gyülekezetekben. Pedig, ha valaki akarná észrevenni az életképességet, könnyen észrevehetné, mert jelek, példák bőven vannak. Az áldozatkészség meg éppen megdöbbentő.

Nem többé-kevésbé igaz véleménymondással kell tehát elintézni ezt a kérdést, hanem mindnyájunkra nézve kötelező cselekvéssel. Ha nem tudtuk otthon tartani az átvándorlókat, legalább most igyekezzünk segíteni rajtuk, amikor itt az idegenben kenyérhez jutottak valahogyan. Az átvándorlóknak templomokra, iskolákra, parókhiákra, kulturházakra van szükségük, de azt senki sem várhatja, hogy egy-egy alakuló kis gyülekezet maga teremtesse elő mindezeket, hiszen épen a szegénység *hajtotta őket a Regátba*. Gondoljuk el, hogy mi lesz a 4—500 lelkes regáti gyülekezetekből, ha ezeket a maguk sorsára hagyjuk, hogy a maguk erején építsenek templomot, paplakást és egyebeket s mi különböző „nézetekkel” s „véleményekkel” igyekezzünk megszabadulni a velük szemben való kötelességeink teljesítése elől. Gondolkozzunk ezeken!

Constanța.

Sily István.

A csillag és az országépítő.

— István király alakja Makkai Sándor és Kós Károly regényében. —

Minden nagy személyiség körül dillandó a harc. Így van ez István királlyal is. Ki az, aki ne töprengt volna hatalmas műve, a magyar kereszténység születése felett s ne próbálta volna annak lényyszerű okait s szükség-szerű következményeit önmaga előtt tisztázni? De míg műve dillandóan foglalkoztat, az ő lelkében is szükség-szerűen megtörtént megtérésre, annak lefolyására és következményekre alig gondolunk. Nemcsak a római-katolikus egyház, hanem az alapos történeti ismeretek nélküli köztudat is Istvánban csak a már keresztény, országépítő és szentté avatott királyt látja csupán. Szeret megfélekedezni és nem tud arról az útról, amelyet, mint minden kereszténynek, neki, István királynak is meg kellett járnia. Csak így lett lehetséges, hogy egyénsége évszázadok sötétjén és ragyogásán keresztül még most is egyenletesen sugározza felénk a megszentelt embernek Istentől kapott fényét, világosságát.

Ennek az útnak megtálatását és művészi kiábrázolását éppen két kálmínista író regényében, Kós Károly Országépítőjében és Makkai Sándor Magyarok csillagában találjuk meg. Makkai, István ifjúságát és a benne lefolyó nagy átalakulást tárja elénk az egyetemes történeti háttérnek és az egyéni keresztény élet kialakulásának nagyszerű megrajzolásával. Mivel regénye kimondottan István királyfival foglalkozik, ezért előbb tárgyaljuk, mint Kós Országépítőjét, amelynek súlypontja a férfikoron nyugszik.

Makkai, István királyfiának neveltetését anyja leánykori látomása és apjának rejtett célkitűzése indítja

meg. Idegen nevelőkkel, a törzsek vezéreinek szemérlő rejtve, Besztergomba zárva neveltették. Azt akarják elérni, hogy a keresztényen nyugat rokonszenvvel nézzen a magyarságra, Istvánt a jogszerűt fejedelmi utódokkal szemben támogassa, s így egyfelől a magyarság belső megerősödése, másfelől pedig a széthúzó törzseknek egy erős, közben való egyesítése lehetségessé váljék. De Géza lelke mélyén még mindig ott rejlik a nagy nyargalások vágya. A kereszténység neki csak eszköz, amelynek segítségével a Nyugat elleni hatalmas támadásra foghatja össze a széthúzó törzseket.

Istvánt elküldik a lángeszű apjának hatalmas terve. Megérti, hogy miért kellett népétől elzártan, idegen nevelők között, önmagával tusakodva felnőnie. De apja célja már nem az övé. A kereszténység, mely apjának csak eszköz — neki már lelket, életet meghatározó lényege.

A Nyugat elleni nyargalásnak nem látja semmi célját, mint ahogy Krisztus ellen is hiába harcol, mert a Megváltó neve, arca már rég benne hánykódik a lelkében és tépi, őrlti a szívet. Hite, életfelfogása és szövetségesei legyőzhetetlen ellentétben állanak népe hitével, életeszemélynével és céljaival. A krisztusi hit — úgy látja — egyezséget, megmaradást, a másikat, a régi, széthúzó és pusztulást jelent a magyarság számára. De egyelőre Krisztus közte és népe között áll s István tudja, hogy csak akkor nyílik meg a népéhez vezető út, ha Krisztus nagy titka megvilágosodik előtte: hogyan egyesül benne az Oroszlán, a mindenható Úr és Isten szelíd, Bárdnya?

Hogyan lehet ő egyszerre kardot és keresztet kezében tartó király?

Jellemének kiforrását, lelktülvilágának kitisztultságát nagyban elősegíti a cunyt reformtól újjászülötő s az ezredik esztendő küszöbén fellángoló Krisztus-várástól hevített keresztényen világnak Magyarország iránti érdeklődő szeretete.

Nemcsak Krisztus ejti foglyul a királyfi lelkét, hanem az egész keresztény világ is karjába veszi és mindent megtesz, hogy népét bekapcsolja a Civitas Dei népeinek Krisztust váró testvérli közösségébe.

Szüleit elindították, de nem odamegy, ahova gondolták, mert Krisztus vezérli. És Géza csodálkozva tapasztalja, hogy a korszak nagy téritőjének, Adalbertnek a társaságában különös, ragyogó szárnyak kezdenek bontakozni Istvánon. Olyan szárnyak, melyeket Léleknek hívnak a Krisztus-emberek. A talán minden magyarban meglevő szárnyak ebben a fiúban bomlottak ki először. A szárnyak pedig mind szabadabbá válnak. A Szentlélek lovagjává kenik, Gizellában lényét kiegészítő társra talál s Krisztus kettős arcának és az ő kettős királyi hivatalának titka megoldódik benne és az asszony szívében. Férfi- és asszonyi egysége egybekapcsolja a legnagyobb ellentétet s ezzel kitisztulnak a benne gomolygó érzelmek, gondolatok és szándékok, meglátja hivatását: újjáteremteti és a világ keresztény népeinek sorába beállítja a magyart. E munkában ő a kard s az asszony a szeretet, ő az Oroszlán és az asszony a Bárdny.

Féjedelemmé avatása alkalmával a jobbival magasra tartott kard s a baljával melléhez szorított kereszt jelképezi István jellemének kialakulását s míg Koppány felett aratott győzelme után fényes csillagként ragyogó tekintettel tér haza, Sarolt is a régi magyarsággal eltűnő Géza és Koppán nyomába lép.

Amit Makkal ily részletes lélektani rajzzal mutat meg, azt Kós inkább csak sejteti. Regényében István rövidesen megtudja hivatását: legyen minden magyarok ura és keze keményen tartsa a kardot és a keresztet ezen a földön, amely a magyaroké a mindenható és mindentudó Úristen jóvoltából. A hivatás ilyen tömör megfogalmazásával meg van adva az előttünk kibontakozó élet legbelső rugója. Ezt a hivatást még egyszer és utoljára az erdőelvi követségben járásakor foglalja össze nevelője, Radla: Te arra vagy választva, hogy országot építs. Le kell mondania emberi vágyairól, meg kell semmisítenie a maga akaratát, hogy Isten akaratának engedelmeskedve magának, maradékainak és az Úr Jézus Krisztusnak nagy dolgot cselekedhessenek.

E pillanattól szeme között örök időkre vágott bárdzával és hidegen változatlan nézéssel, a külvilág előtt bezárult lélekkel áll emberileg magányos életét. Senki sem lát belé, senki sem tudja, mit akar, de minden ember érzi, hogy mást, mint akármelyik elődje. Kós István királyja a szűkszavú, kifelé országot építő és csak befelé, önmagával és Istennel egyre tusakodó férfi. Minden pillanata Isten közellététől súlyos. Hivatását, a lélekben tőle teljesen idegen Gizellát s a győzelmeiket mind Istentől kapta és Isten az, akinek minden magyar lélekért számadással tartozik, aki tránt tancsosa is felelősök s aki őt nemcsak megállás nélküli munkára készíti, hanem egyben a legsúlyosabb megpróbáltatásokkal látogatja meg. Néha olyan súlyos az élet terhe, hogy Radlát kéri meg: imádkozzék érte is, mert neki nehezebbre esik. Hivatása teljesítésében anyjával és ifjúkori szerelmével is szembe kerül. És anyja, aki a leginkább akarta, hogy fia király legyen s ura a magyar földnek, megtagadja, idegennek mondja. Feltartóztatlanul guruló kőnek látja István életét s ez annál tragikusabb, mivel ő volt a megindítója. A hatalmas mű, az áldozatos országepítés azonban hiába folyik, mert a rövid életű Imre királyfi halála után bizonytalan és aggasztó jövő elé néz az ország. Az önmagával és Istennel egész életén át tusakodó István király a halálóságon is Istennel viaskodik és ott sincs egyéb vigasztalása, mint az Istenbe vetett hit és a tőle várt irgalom.

*

Igy bontakozik ki előttünk az ifjú és az országépítő István király lelki arca Kós és Makkal regényében. E lelki arc tanulságai kimeríthetetlenek. Az ifjú belső fejlődésében minden keresztényen magyar útjának ösére ismerünk. Mi, akik olyan könnyen bocsátkozunk vitába István művével kapcsolatban, mennyire megfeledkezünk mindig István lelki harcáról, mennyire nem szeretjük őt úgy, hogy egyéni élete minden fordulatába beleélve magunkat ne csatlakozzunk a már István korában tartalmatlanná vált koppányi magyarság szemlélethez. Hivatástudata, szíve vérével épített országa, szűkszavúsága, mely egy egész életen át tusakodó, Istennel elszakíthatatlanul egybeforró lelket takar s az újabb és újabb megpróbáltatások ellenére is szüntelenül építő férfias keresztényen hitte egyformán teszik őt felettünk ragyogó csillaggá és a keresztényen hitet nem esz-közként használó, hanem életet meghátrózó lényegként magában hordó példaképpé. De sem a csillag, sem a példakép nem homályosítja el, sőt a legszembeütőbbben állítja élénk azokat az emberi vonásokat, amelyekben mindannyian egynek érezzük magunkat az első magyar keresztényen, minden magyarok csillagával és országépítő példaképével. István egyéniségének ezeket az egyetlen felekezet által ki nem sajátítható, egyetemesen keresztényen és magyar vonásait adja nekünk Makkal és Kós regénye. Mindig élő alakja most még valóságosabban él lelkünkben és hat nem csodálva, hanem semmi áldozattól vissza nem rettenő hivatáshűségével, személyes Isten-hítével, amely egyedüli feltétele volt és marad minden maradandó országepítésnek.

Ij. NAGY GÉZA.

Az amerikai magyar református egyesület székházat vásárolt Washingtonban a Fehér Háztól, Roosevelt elnök lakóhelyétől alig pár lépésnyire, a Pennsylvania Avenuen, amelyet nyugodtan mondhatunk az Egyesült Államok egyik legnevezetesebb útvonulának. A Református Egyesület tulajdonképpen életbiztosító és önszegélyező intézmény, az egész amerikai magyarság legnagyobb és legerősebb szervezete. Negyvenegy éve működik, tagjainak száma meghaladja a húszezretet. Vagyona egy és negyedmilió dollár. Bárán elmondhatjuk tehát, hogy ez a leggazdagabb magyar református egyesület a világon. Valóságos szociális missziót teljesít a magyarság körében. Az egyesület tarta fenn az egyetlen magyar árvaházat Amerikában. Fontos munkát végez az egyesület azzal, hogy az amerikai magyar diákoknak tanulmányi ösztöndíjakat ad. Azt akarják ezzel elérni, hogy az Amerikában felnövő magyar diák érezze mindig a magyarsághoz való tartozását.

Afrikában a 141 millió lakosból 3 millió protestáns, 2 millió római kath., 50 millió mohamedán, 84 millió pogány és 2 millió az egyéb vallásfelekezetekhez tartozó. A Megváltó szerint tehát Afrikában is sok az aratnivaló, de a munkás kevés.

Egy amerikai lelkipásztor cikket írt arról a 12 körül, amelyek miatt a református embernek templomba kell járni: I. Isten meghagyta a tízparancsolatban. II. A lelki életben nincs megállás. III. Senki sem élhet önmagának. IV. A konfirmáció kötelez rá. V. Az ember napjai elshunnak. VI. Csak az Isten Igéje teheti igazán hasznossá az életet. VII. Folytonosan növekszik a bűn. VIII. Ha elszakadtál az egyháztól, nem is várhat az attól semmit. IX. Mi van az üres padokkal? X. A templomlátogatás hazafias kötelesség. XI. Az egyháznak szüksége van reád. XII. Neked is szükséged van az egyházra.

Kalotaszegi nemzetségek, szerzetesek, reformátusok.

„Az emlékezet sebesszárnýú sas,
Elfárad mégis, míg oda-ér”,

abba a sejtelmes időbe, melybe már csak tapogatózunk, találgatunk, melyben megjelennek a Kalota és a többi folyóvizek partján a kalotaszegi nemzetségek: a Győrffiek, a Kalotaiak és többiek, akiknek ereiben tulajdonképpen török, vagy tatár vér folyt, amit valószínűvé tesz mindenkifelett a kalotaszegi néphagyomány, mely szintén ezt vallja, aztán az a körülmény is, hogy a kalotaszegi népművészetnek sok rokon vonása van a tatár népművészettel, például a kalotaszegi ruha díszei, a bojtok megtalálhatóak a tatároknál is (Kelemen Lajos) s végül a kalotaszegi ember arcán sok olyan vonás van, melyet a tatárok arckifejezésében is megtalálunk. De bár török eredetűek a kalotaszegi nemzetségek, nyelvük nem sokára tiszta magyar nyelv lesz. Letelepülésük után, az első századokban, igazi pátriárkális életet élnek, nyájukat legeltették, szolgálkával munkálták földjeiket, urak és szolgálkák, — kiket a nemzetségeken belül egyesítettek a közös ősemlekek, életük nagy részét a szabad természetben töltve el, ahol tisztelték és imádták az „áldott napot”, — ma is a napfelé fordulva mondják el imádságukat a mezőn az unokák s ma sem seper a Nap felé a kalotaszegi asszony; tisztelték és vallásos rajongással csodálták a holdat, mely a kalotaszegi mezők felett a végtelen magasból, szeliden nézett alá s hitték, hogy a természet e halvány arcú leánygyermeké megvédi őket betegség, kfm, rontás ellen, amit mutat a következő formula: „Új hold, új király! Az én gyermekemet nehézség törli. Te vagy a Ráadó, te vagy vagy az Elvevő: vedd le róla! — és tisztelték a földet, mely mint egy jó édes anya minden évben megadja azt, amire szükség van, szelid, tápláló növényeket, búzát, gyümölcsöt, vadat is s a hegyi rétségeken s az erdők tisztásain füvet és sarjut a marhának, bár akkor a hegyekben kevesebb rétség volt és tisztás, tavak, nádasok s iratlan őserdők terjengtek mindenfelé. Hitték, hogy a föld, e jó anya megvédi gyermekeit betegségstől, kintól, a következő ősi ígék:

„Jó anyám, földanyám,
Látod-é, vér foly.
A fejből (a karomból, a lábamból) vér foly.
Éles vas ütötte,
Sebesre sebezte.
Sajgó sebemet,
Vasú forrassza,
Csorgó véremet
Megállítsa
Add anyám, földanyám,
Jó fiadnak, anyám”. (Kós Károly: Kalotaszeg.)

A másik varázsigé, melyet szintén a „néző” mondott a beteg mellett, így hangzik:

„Föld anyám, torkom fáj, néked panaszolom,
Gyógyítsd meg, maj' nem fáj.”

Lehetséges, hogy ők is áldoztak fehér lovat, szürke hajnalokon, mikor még alig villantak elő a nap sugarai, árnyas berkekben, tölgyfák alatt, hiszen még ma is beszélnek a fehér lóról. Es még sok ős pogány szokást gyakorolhattak, melyek még az őshazában, az Ural-hegységnek, vagy talán „Szent-Azsiának” a hegyei közt, „szent-Napkeleten” gyökereztek meg lelkük mélyén. S bár lehetséges, hogy vevő legény vásárolta az eladó lányt, de az is lehetséges, hogy a nőrablás szokását gyakorolták s ehhez az évszázados ismétlések útján a lelkük mélyébe ágyazott szokáshoz ragaszkodnak ma az unokák, mikor mit sem törődve azzal, hogy az egyház a pálcát fejük felett eltörli, mellőzve a cerimóniát, egyszerűen és pogányul ellopják a leányt, akit erre a célra kiszemeltek maguknak, amiben ma már mégis csak megakadályozzák őket az új egyházi törvények. Lehetséges, hogy már ők is védekeztek a csipkerózsza tövises gallyaival a rosszak ellen, melyek sziklák közt,

barlangokban, lyukakban lakóznak — s a boszorkányok ellen, melyek fekete macska s farkas öregasszony képében járnak, hogy az embereket megrontsák. És énekeltek énekeket, az ú. n. pentantonikus énekeket, melyek különben még régebbi korra, — a népvándorlás korára — tekintenek vissza, melyeket hosszú századokon át megőrzött a hagyomány s az unokák még ma is énekelnek; tehát volt primitív dalkulturájuk, volt művészetük és volt szép ruhájuk, a szűr, a muszuly, melyeket még a Keletről hoztak magukkal, csak ott van meg a párjuk, ott csillanhatott meg először a cifra ruhán, „szép barna vadleányon” a napsugár. Volt bennük sok erő, jószág, ami segítette őket, hogy megőrizzék kincseiket, melyeket Napkeletről hoztak s hogy egyszerűs mind új dolgokat is teremtsenek. De az erő és a jószág mellett sok alantas ösztön, sok gyűlölet, vagy is lapangott lelkük mélyén, melyek évszázadok múlva is sokszor leigázták, rabszolgáikká, kegyetlenekké, állatiasakká tették őket, mikor egymás életét és vagyonát vesélyeztették s megbecstelenítették a szűzeket és az asszonyokat; mikor az állatias erő vált a legfőbb joggá. Egyszer aztán, e zord időkben, különös ruhájú és különös beszédű férfiak jelennek meg közöttük, akik elkezdik irtani az ősi vad ösztönöket, megvédik az erőszak ellen a védteleneket, a gyengéket, a szegényeket, szűzeket, asszonyokat, nevelik a hitet s e hitnek és az erkölcsnek erős várakat, kápolnákat emelnek a kápolnádombokon, az erdők mélyén és szélén, békés mesterségre oktatnak, ősengetegeket irtanak ki, kenyerükön és borukon olyan nemzetségeket nevelnek, melyek már nem harci kürtök riadására, hanem harangzúgásra hallgatnak, melyek már a Krisztus nemzetéhez, a korok folyamán az egyetlen igazi nemzetközi nemzethez tartoznak. És azok a különös férfiak, monostoraikban ápolták a tudományokat és művészeteket is, úgy, hogy monostoraik a tudomány, a művészet, a civilizáció tűzhelyei voltak a kalotaszegi halmokon s az erdők mélyén.

Ezek a különös beszédű és ruhájú férfiak, amint ezt id. Szabó Géza kimutatja, benedekrendű szerzetesek voltak, kik mellett püspökök, vajdák, várurak állottak, fegyveresekkel, kikre a jámbor szerzeteseknek époly szükségük volt, mint a jobbágyokra a mezőn, vagy a kápolnaépítésnél, hiszen azokban a zord időkben ezer veszéllyel kellett dacolni, megküzdeni ma talán elképzelhetetlen nehézségekkel, nemcsak a szegényekkel és urakkal a nemzetségeken belül, kiknek lelkéből csak apostoli buzgalommal, lankadatlan kitartással lehetett csak irtani az ős pogány hajlamokat, hanem ellenséges hadakkal is, melyek kápolnákat és falvakat tettek földdel egyenlővé; ilyenkor aztán a szerzetesek, levette lábukról a békesség evangéliumának saruját, a keresztrel kezükben, küzdöttek, harcoltak s ha kellett meg is haltak, hogy megvédjék a kápolnát, az egyházat. De bár túléltek olyan csapást is, mint a tatárjárás, mely másutt mindent elemészített: a XVI. század elején egy ellenséggel szemben végképen elvesztették a harcot. Ez az ellenség — a reformátusok tábora — már nem rendházaikban és váraikban támadta meg őket, hanem azokban a szegényekben és hatalmasokban, kiket ők látszólag megtérítettek, akik elfogadtak valamennyi szertartást, de a lelkük egy kicsit még pogány maradt; ezeket az embereket könnyen meg lehetett sebezni az Ige két élű kardjával, majd az Evangélium baizsam-cseppjeivel meggyógyítani s végül meghódítani. Szerzetesek és katolikus papok ilyenformán elvesztve a sorsdöntő küzdelmet, az idő kényszerítő parancsainak engedve, a XVI. század második felében átengedték négy évszázados őrhelyeiket az új, a diadalmas őrállóknak, hogy néhány kivételével nyomtalanul eltűnjenek s többé senki se tudjon róluk. De ha így is történt, ők az érdem, hogy a kalotaszegi nemzetségeket Krisztus igájába törték. Az utánuk következő őrállók, a reformátusok, egyszerűbb emberek voltak, anyanyelvén szól-

tak a néphez, mint Clujon Kálmáncsehi, aki vulgarizmusával s liberáлизmusával fanatizálni tudta a tömegeket s meghódította őket. Épen ezért, őket is megszerette a nép s az általuk terjesztett vallást talán itt a Kalotaszegen is, magyar vallásnak nevezték. E tekintetben az új vezérek jobban tudtak alkalmazkodni népük mentalitásához, mint azok a szerzetesek, kiknek hatalmát és hírét ma már csak kápolnák s várak romjai hirdetik, melyeket néha megbámulunk; s nemsokára négy évszázados multjuknak, mint egy szent öökségnek jogán, zavartalan, tiszta szemmel nézhetnek az elkövetkezendő századok elé szemben azokkal a szektákkal, melyeknek nincs multjuk, melyek úgy támadnak, mint eső után a mérges gombák s mint azok, úgy ők is csak erjesztenek, bomlasztanak, rontanak. Az elmúlt négy században már csak a „magyar vallás” papjai adtak boldogságot érő reménységet az ősi kalotaszegi nemzetségek sarjadékainak s az egész kalotaszegi népnek s ezeket a lelki kincseket ma is egyedül ők osztogatják. Épen ezért lelke mélyén ragaszkodik hozzájuk a nép: tőlük megfosztva talán nem is élhetne.

Ifj. Szabó Géza.

Hazatért testvéreink.

Balogh Elemér

szlovenszkói dunáninneni református püspök, az ottani református egyetemes konvent lelkész-elnöke 72 éves korában hosszas betegeskedés után Pozsonyban folyó évi április hó 16 án elhalt. Középkorú volt a hallgatója, majd Skóciában folytatott tanulmányokat. 1895-ben hívta meg lelképásztornál a pozsonyi gyülekezet, amelynek életét teljesen átalakította. Két évtizedes gyűjtőmunka után 1913-ban építette meg a pozsonyi reformátusok templomát. 1921. június 22 én a dunáninneni szlovenszkói református egyházkerület a püspöki székbe emelte, 1929-ben pedig lelkész-elnöke lett a szlovenszkói református egyetemes konventnek. Egész sor egyháztörténelmi tanulmányt írt, kiadta a pozsonyi református egyház történetét és a Pozsony megyei reformátusok multjának összefoglalását, a magyar evangéliumi protestáns egyház vértanúiról egy nagyobb munkát készített, angolul és németül megírta „A csehszlovák és magyar történelem kapcsolatait”. Huszonötzer kötetes könyvtára telve van unikumokkal, a magyar reformáció kezdetére vonatkozó forrásanyaggal. Országos mozgalmával hozta létre a református diákok pozsonyi internátusát és segített a szlovenszkói új magyar lelkésznevezéseken is.

Rétyi Kovács András

A fiatalabb lelkész nemzedék egyik igen értékes tagja költözött el az elmúlt hónapban az élők sorából. Mint theologus a theologiai énekhar szervezésével és szakzerű vezetésével tűnt ki. Lelkészi szolgálatában különös gondot fordított az ifjúság nevelésére, gyülekezetét IKE csoportját példamutatóan vezette. Mint lelkész is sokat fáradozott az ének- és zenekultúra ápolásán. Szénior Osztályunk is egyik legderekabb tagját veszítette el benne. Súlyos betegségét hónapokon keresztül nagy béketűréssel és Isten előtti alázattal hordozta.

Kendeti László

Éveken keresztül volt a központi gyülekezet segédlelkésze, majd a mezőség egyik falujának lett lelképásztora. (Lac.) Ithoni theologiai műveltségét külföldön öregbetele. Igazi szolgálató léleknek ismerjük, aki nem ismert fáradságot. Mint lábadozó beteg, egész vasárnap hirdette az Igét a gyülekezetben és hétfő estére meghalt. Halála mélyen meg rázta gyülekezetét, amely nagy hűséggel szerette életében és halálában egyaránt. Szénior munkánkknak is egyik kiváló oszlopa áll ki benne.

KÉZ A KÉZBEN

Az Ifjúsági Keresztyén Egyesület Szénior Osztályának rovata.

Rovatvezető: László Dezső.

Az anínoasai I. K. E. és R. L. Sz. tíz éve

Egyhavi előkészítés után 1928. március 4-én alakult meg anínoasai református gyülekezetünk keretében a mindkét nemből konfirmált ifjúság biblikörre, mindmíg közösen tartva, alulról vezetése alatt, összejöveteleit. A tízedik évfordulón testületileg úrvacsorával élünk, vallásos estélyt rendeztünk és az alábbi mozzanatokot jegyeztük fel a megszakítás nélküli tízéves bibliköri életből:

1928. A munka alapját képező biblíatanulmányozás a kevésszámú ifjúságból alig hetet vonz. Vallásos estélyeken nyitk első alkalmuk a szolgálatra. A fiuk közül már a nagy konferencián is ott vannak néhányan. Ifjúsági könyvtár létesül (később az egyházhhoz csatolva).

1929. László Dezső ifjúsági utazótitkár (II. 10–11.) és Babos Sándor lupeni slip (VIII. 26.) szolgálatat emlékeztetése. A novemberi Imahét megtartásával kapcsolatban bel- és külföldi ifjúsági alakulatokkal kezdünk levelezést. (A hollandiai durgerdami ifjúsági biblikörökök választukat templomépítési adománnyal is megtoldják.) Első leánytagunk elmegy az országos lelkigyakorlatra. Megrendeli a biblikör az Ifjú Erdélyt.

1930. Ujra látogatnak a fentemlítettek, (IV. 20., IX. 20.) majd Deák Judit leánytitkár (XII. 9–10.). Január 5 én megrendezzük első ifjúsági vallásos estélyünket. Képzül a négyes program. Ez évben csak két konfirmáló lévén, nincs állandósult új tag, de február 23-án megalakul mindkét részen a Serdülő Csoport. Közülük különösen a fiuk lelkesek, kik mindvégig részt vesznek az itthon megrendezett szőlővári konferencia másán. Skócián és afrikai ifjúságtól kapunk levelet. Karácsonykor nyomorgó családokat keresünk fel.

1931. Biblikörünk keretében ifjúsági dalárda alakul. Ezenkívül egyszer közmunkával is szolgáltunk a fiuk. A tárgy-művel „fecskek” egy hátlszákot küldenek sokat kiránduló IKE-eknek. Augusztus 6-án gyalog átrándultunk Lupenibe, a Babos Sándor vezetése alatt létesült Serdülő Csoporthoz. E látogatásból és közös biblikörből alakult ki a két gyülekezet közt az évenkénti kölcsönös látogatás. A 10 fiú és 9 leánytag közt állandósult 6 új tag.

1932. Emlékezetes a Babos Sándor szolgálat. A lupeniek visszaadják a látogatást. Persely- és tagdíj-bevételeink már jóval felül jár a százan. A tagok szereztevésségen szolgálnak.

1933. Zágony Anna látogatása (I. 25–26.) az első jelentős esemény. A Surduc-i szorosban augusztus 15 én tartott első júl-völgyi körüli ifjúsági táborozáson heten, a június 6-iki petrosenti leánynapon tízen vesznek részt ifjúságunkból. A július 11-iki ciumberdi országos lelkigyakorlaton a vezetővel együtt Baternay Tibor is ott van. Taglétszám: 5 fiú, 4 leány; serdülők: 6 fiú, 20 leány (a próbaldós is serdülő).

1934. Templomunk felépülvén a biblikör is ide költözik át. A felbuzdulást azonban, aminek következtében a Bolt-bartlangnál tartott júl-völgyi ifjúsági táborozáson 18 fiú- és leánytag vesz részt, ellanyhulással váltakozik, mert nyár végén közel két hónapig nem jönnek biblikörbe. A 10 fiú és 7 leánytag közt ott van az azóta fiatalon elhunyt Fodor Lajos, Kutzkó Róza és Mészáros Etza. A misszió már mindenik csoportnak szílvége.

1935. Nagy lendületet vesz a serdülő-munka: a 11 fiú és 13 leánytag jórészt belőlük telik ki. Z. Nagy Béla ifjúsági utazótitkár szolgálatát után Molnár Mária misszionáriusnő (IX. 22) és Lőrincz Mária leánytitkár (XII. 14.) látogatása gyakorol ifjúságunkra mély benyomást. A sarduc-i körzeti konferencián 19 fiú és leány, az országos lelkigyakorlaton Barabás Géza vesz részt.

1936. Ez évtől kezdve megtartjuk a sáfársági imahetet is. A vallásos estélyeken mindig közreműködtek bibliakörös ifjaink, most dalárdaszámmal is. A lelkipásztor háromhónapos svájci tanulmányútja alatt a lelkészné, vezetése alatt gyűltek össze, de csak néhány-szor. A magyarpataki ifjúsági bibliaköri kiránduláson 11 leánytagunk vesz részt július 29-én. A 7 fiú és 11 leánytag közt állandóan 4 új tag.

1937. Különösen a leányszövetségi munka eleven: a magyarpataki kör lelkigyakorlaton (VII. 27.) haton, a lupeni konferencián ketten vesznek részt, míg az augusztus 29-iki magyarpataki táborozáson csak egy fiú. (B. G.) Emlékeztetés Zágony Anna, Hegyi István és Z. Nagy Béla utazótitkárok látogatása (XI. 17., XII. 2-4.). Az ifjúság legjelentősebb adományával egy szegény szörványhívőnket kereste meg A rendes IKE-tagok száma 5, RLSz. rendes tagjainak száma 6. A serdülők száma: 5 fiú és 10 leány. Az egyházközség új harmontumának beszerzéséhez a Leányszövetség is hozzájárul adományával. Az IKE ezévi bevétele 103 és 50, az RLSz.-é 100 és 133 le.

1938. A tizedik évfordulóra való készülés láza csaknem az egész református ifjúságot bevonja a munka körébe: 11 új tag reményességével indulunk. Az eddig eltelt két hónap legjelentősebb ténye, hogy egy fiú és leánytag vasárnapl iskolai tanításban szolgált február 5-e óta.

*

E pár vonás nem ad teljes képet az aninóasat IKE es RLSz. első évtizedéről. De hiányos nemcsak a kép, hiányos és sokban vádoló volt a munka is. Vezető és tagok, valamennyien érezzük, hogy bűnbánat órája ez: sok hanyagság, sok mulasztás, sok felületesség terheli a lelkünket, nem is beszélve arról, hogy a nem-bibliakörös társainkért mit tettünk, vagy inkább: mit nem tettünk. És mégis: bizonyos vagyok benne, hogy nincs köztünk, közttagok, serdülők s ittlevő vagy ellátvoztott régiek közt egy se, aki másként tekintene vissza a leltűnt tíz évre, mint Isten iránti mélyseges hálaadással. Az Ő munkája volt ez igazán! Mi hány-szor láttuk hiábavalóknak, hány-szor elcsüggedtünk miatta és — ki tudja, szerte hol botorkálnánk ez összekapcsolódás nélkül, mikor még így is annyi hatalma van fölöttünk a gonosznak! „Azért szerelmes atyámfial, erősen álljatok, mozdíthatatlanul, buzgólkodván az Úrnak dolgában mindenkor, tudván, hogy a ti munkátok nem hiábavaló az Úrban.“ (I. Kor. 15:58)* H. J.

* A fenti beszámolót azért közöltük, mert alkalmas példát ad hasonló számbavétel tartására.

Farkas Jenő és Péter Margit házasságát az Úr Mária-Márta nevű kislánnyal áldotta meg. Az Úr áldását kérjük az újszülötltre.

Dávid Gyula elfogadta az Odorheiu-i gyülekezet meghívását és megvált régi gyülekezetétől Araci-tól. Beiktatása május 8-án volt.

Babos Sándoréknak Mukdenben kis fiuk született. Kérjük a kis Sándorkára Isten áldását.

Sipos Gézáék házasságát Katinka nevű kislánnyal áldotta meg az Úr, akinek áldását kérjük az újszülötltre.

Irodalom és Művészet

Egyháztörténeti pályázat.

Az „IFJÚ ERDÉLY“ pályázatot hirdet egy „Élő Könyvek“ sorozatban kiadandó egyháztörténeti munka megírására. A pályázat feltételei a következők:

1. A pályázat címe: „A református világ-egyház története“. A kálvini reformáció kialakulásának, a Presbiteri Világszövetségbe tömörült református egyházak történetének, mai életének, helyzetének, lélekszámának a megírása a feladat. — Azok a protestáns egyházak, melyek e szövetségen kívül állanak, de hitvallásukban, vagy szervezetükben kálvini hatásokat mutatnak fel, csak megemlítendőek. Azokban az országokban, ahol a református egyháznak számosabb híve él, feltüntetendő az ország más felekezeteinek lélekszáma s az ország lakosságához viszonyított arányszáma is.

2. A pályadíj 2500 Lei, mely csak abszolút becsű munkának adható ki. A pályadíj meg nem osztható.

3. A jelíges, lezárt pályamunkák az „Ifjú Erdély“ kiadóhivatalába küldendőek be 1938 szeptember 15-ig.

4. A kiadási jog, minden ellenérték nélkül az Ifjú Erdély iratterjesztéséé.

5. A pályázat megírásánál főszempont az, hogy a könyv ifjúságunk és református néplünk számára készül, valamint az is hogy az Élő Könyvek sorozatában jelen-vén meg, egy-egy országos egyházzól 6-8 nyomtatott oldalnál több nem írható.

6. A beérkező munkák bírálatát október 31-én fogja a bíráló bizottság közzétenni az „Ifjú Erdély“-ben.

A brazilai Magyar Országos Szövetség abból az alkalomból, hogy a folyó évben tartják meg Magyarországon a Magyarok Világyűlését, a következő határozati javaslat mellett foglalt állást:

Legyen az óhazában egy központi szerv állami támogatással. Ez indítson lapot a külföldi magyarság részére, amely jusson el mindenüvé, ahol csak magyarok laknak, még anyagi áldozatok árán is. Ugyancsak szerkesszen monográfiát, mely felölelje mindazt, amit a külföldi magyarokról egy magyar embernek csak tudnia kell. Adjon ki tankönyveket az idegenbe szakadt magyarság számára és ifjúsági könyveket, hogy a második-harmadik nemzedéknek is legyen alkalma nyelvünk elsajátítására.

Minden külföldi magyar számára évenként magyar naptár készítése, menhelyek, árvaházak emelése és a díkcsera megszervezése alkotják még a határozati pontokat.

Hazai viszonylatban kívánják azt, hogy tankönyveink foglalkozzanak a külföldi magyarsággal behatóan és a rádió is hozzon előadásokat, beszámolókat róluk, helyzetükről munkájukról és mozgalmáikról.

Franciaországban egyházi unió készül a négy presbiteri rendszerű egyház között (református, evang., methodista és a szabadegyház). Az erre vonatkozó előmunkálatok már annyira előrehaladtak, hogy a közelebről összehívandó nagygyűlés már végleges formába fogja önteni az új egyesült református egyház szervezetét és annak törvényeit.

A Szentírás már török nyelven is megjelent. Itt említjük meg, hogy Törökországban egy amerikai missziói intézmény öt iskolát, három klinikát és egy könyvkiadóvállalatot tart fenn.

H I R E I N K

Dr. Ravasz László püspök „Népöngyilkosság” c. cikkében a következőket írja:

„Én azt hiszem, ha a statisztikai adatok arról számolnának be, hogy valamelyik vármegyében kiütött a pestis, a kolera, a sömörögős tifusz, nyakszirtmerevedés: azonnal vészbizottságok utaznának a helyszínére és nem volna nagyobb és fontosabb dolga senkinek, minthogy a baj terjedését megakadályozzák. Ugyanakkor sokkal nagyobb pusztítást végez rajtunk egy népbetegség, a nemzettestet roncsoló egyke, s mindnyájunknak ezer fontosabb dolgunk van, mint ezzel a bajjal megküzdni. Például Baranya vármegye színmagyar gazdatársadalma évről-évre fogy, azt hiszem, 4—500 lélekkel minden esztendőben. Nem vesszük észre azért, mert ezzel az 500 lélekkel 100—150 község magyarsága lesz kevesebb. Pedig minden évben egy kis baranyai község halna meg, ha az egész magyarság fogyását egy helyre vonnók össze. Micsoda feljajdulás lenne akkor, ha valami ellenség öt-hatszáz lelkes viruló községeket úgy elpusztítana, hogy csak füst és pernye maradna utána!

Meg kellene már egyszer állapítani az egyke problematikáját. Nem reám vár az a feladat, mert én sem tudós, sem szociológus nem vagyok. De világosan látom, hogy az egyke szükségképpen megjelenik minden olyan kitenyésztett és zárt társadalomban, ahol a sok gyermek elszegényedéshez, az egy gyermek gyors és nem álmódott meggazdagodáshoz vezet. Ilyen helyzetben van az a kisgazdatársadalom, amelyet nagybirtokosok vesznek körül s így a gazdák nem tudnak földet szerezni. Valami ok miatt nincs szellemi exportjuk, azaz nem nem nevelnek gyermekeikből tisztviselőt, iparost és kereskedőt. Ez a gazdasági lefojtás állapota, ahol a gazdára nincs más életforma, csak a gazdálkodás folytatása. A nép maga több százados, erőteljes falusi műveltsége folytán igényessé vált s talán ki is fáradt. Fél a szegénységtől, a napszámos sorsától, de meg nem is igen van hová mennie napszámba. Az uradalmaknak meg van a cselédsege, az ősi rögöt pedig fáj elhagyni. Valami rossz példán, talán a rácok, vagy itt maradt francia katonák példáján meglátták, hogy az egy-gyermekrendszer mellett a földbirtok a család kezén egy emberélet alatt megháromszorozódik. Például, ha egy hús holdas gazdának egyetlen gyermekét ugyancsak egyke gyermek veszi el, néhány évtized alatt a családi vagyon kétszeresére emelkedett: az egyetlen gyermek már 20 éves fővel házasodhattak, mert hadmentességet élveztek, a nagyszülők jó erőben megérhették azt, hogy negyven holdassá vált unokájuk egy másik negyven holdassá vált egyetlen gyermekkel köt házasságot s így még gyönyörködhetek abban, hogy dédunokájuk 80 hold boldog örököse lett. Nyolcvan hold mellé kell számítani három-négy házat s esetleg pénzbeli vagyont is. Mindez a meggazdagodásnak bámulatosan gyors, egyáltalában nem fárászó, sőt kényelmes útja olt, ahol a magyar kisgazda az öt körülvevő nagybirtokok miatt, teste-lelke felemésztésével, a legkétségbeesettebb munkával és takarékossgal, nemzedékeken keresztül nem tudhatott volna pár hold földnél többet szerezni.”

Putnoky Móricot, a budapesti képviselő-ház háznagyát bensőséges, meleg ünneplésben részesítette szülőfaluja, Kelemér község református egyháza. A keleméri református egyház még 1888 április 15-én presbiterré választotta Putnoky Móricot, a római katolikus vallású ifjú földbirtokost. Az akkor alig 23 éves Putnoky Móric, bár saját egyháznak teljes lélekkel híve volt, a szegénységgel küzdő református egyházat is mindig segítette abban a meggyőződésben, hogy emberbaráti kötelesség minden keresz-

tyén egyház pörfogolása. Nagyobb építkezéseknél a többi helybeli református földbirtokossal egyenlő arányban adományozott a református egyház részére, első volt azok között, akik ingyen vetőmagot ajándékoztak az egyház földje számára s egész életén át — mint az egyház jegyzőkönyvei bizonyítják — a ref. felekezetet jótékonyágával támogatta, egyházi és iskolai ügyeinek előbbrevitelével is. Ötven éves presbiterségének évfordulója alkalmából április 17-én, húsvét vasárnapján, Putnoky Móricot keleméri lakásán felkeresték a régi gömöri református egyházmegyétől elszakított egyházak lelkészt és világi vezető férfit: Hubay Kálmán gömör-tornai esperes és Ragályi Balassa Ferenc báró egyházmegyei gondnok vezetésével, hogy üdvözöljék a jubildást. Putnoky Móric válaszában kijelentette: ő csak kötelességét igyekezett teljesíteni, úgy amint azt a nemzet érdekében jónak tartotta és ha valami sikerült neki az életben, azt az Úr Istennek köszönheti.

Franciaországban a kicsiny számú protestáns több egyházra tagolódik. Eppen ezért örvendezve vesszük a hírt, hogy a négy presbiteri rendszerű egyház (a református, az evangéliumi református, a metodista és a szabad egyház) között a megbeszélések és előmunkálatok már annyira előrehaladtak, hogy a húsvét után összeülő együttes nagygyűlés már végleges formában fogja megállapítani az új egyesült ref. egyház törvényeit és szervezetét.

A minneapolis-i KIE Észak-Amerika egyik legvirágzóbb egyesülete, az egyesület munkáját 1038 épületben, iskolában és otthonban végzi, 819 fiatalember és 119 fiúklubban. Négy állandó nyári tábora van. Tagjainak száma 48.383. Elmúlt évi költségvetésének összege 415.500 dollár volt.

Spanyolországban a polgárháború eddig 500 ezer ember életébe került. A nemzeti kormány jelenleg 30, a vörös kormány 9 megyében úr.

A cseh—román légitársasági társaság Clujon keresztül bonyolítja le forgalmát. A gépek olasz gyártmányok. Egy ilyen gépnek a szárny két vége közötti távolsága 29 méter 70 centiméter, hosszúsága 21 méter, magassága 5 méter 10, szárnyfelülete 118 négyzetméter, Súly 9800 kiló üresen, hasznos megterhelése 5000 kiló-három, egyenként 510 lóerős motorja van, amelyek 4500 méter maximális magasságban óránként 310 kilométer sebességgel viszik a hatalmas gépet. Ez a három pilótával, egy kiszolgálóval a fedélzeten, 16 utast tud vinni magával. A gép fel van szerelve a legmodernebb tájékoztató-eszközökkel, géppilótával és egy kis bufféval, amely az utazás tartama alatt az utasok rendelkezésére áll.

Irország első köztársasági elnökévé ellenjelölt nélkül a protestáns Douglas Hyde-ot, az írek híres irodalom történetészét kiáltotta ki a parlament. Ő szervezte meg a gael ligát, amely összekötő kapocs a protestáns és a katolikus írek között.

A leány-cserkészek világjamboree-ja 1939-ben lesz Budapesten, a Cserkészleányok Világszövetségének Skóciában 1937-ben megtartott gyűlésén egyhangulag hozott határozatából kifolyólag. Az első magyar leánycsapat 1920-ban alakult meg. Magyarországon már nagyon sok leánytábor van. Eleinte csak a háztartási munka, varrás, kézimunka, első segélynyújtás tökéletes tudása volt a programjuk. Később felvették az idegenvezetés, légoltalom, technikai ügyességek elsajátítását is célkitűzéseik közé. A francia, német, angol, olasz nyelvek tökéletesebb elsajátítása céljából lingvafonokat is szereztek be. Vannak olyanok is, akik három nyelven értenek az idegenvezetéshez. Most a „serdülők”,

14—16 éves leányok rövidhullámu rádió adó- és vevő-készüléket építenek. Van kisgazda leány cserkészcsapatuk is. Ők az első segélyjuttatói a falunak.

A spanyol polgárháború poklában hosszú hónapokon át szerepelt a harctéri jelentések között a bászok front, jelezve, hogy Spanyolország távolról sem egységes nemzetiségű ország, hanem a spanyolok mellett élnek ott katalánok, bászok és még néhány néptörzsek. A katalánok még folytatják élet-halál küzdelmüket függetlenségükért, de a bászok már teljesen beleolvadt Franco tábornok birodalmába. A harc folyamán sok emberben felvetődött a gondolat, hogy miféle nép, miféle nyelv is a bászok? A katalánról tudjuk, hogy a latin nyelvcsaládba tartozik és valahol a spanyol, portugál és a provanszál közt fekszik, de még nem akad nyelvész, aki megmondta volna, hogy miféle is a bászok nyelve?

A bászok földrajzilag egy derékszögű terület körül helyezkednek el, amelyet Biscayi öbölnek neveznek és amely az Atlanti óceán partján Spanyolországot és Franciaországot összeköti. Három francia és négy spanyol tartományra, illetve megyére terjed ki a bászok földje, melynek lakói igen büszke emberek, mert a spanyol bászok euzkaldunáknak nevezik magukat. ami embert jelent, míg a francia bászok vászkoknak, ami viszont férfit jelent. Minden többi nép erdél, tehát: idegen. A nép neve tehát azt jelzi, hogy lakói Európa legrégebb lakosai, akik beláthatatlan idők óta élnek ezen a helyen.

A román Akadémia 468—938. sz. alatt kelt megállapítása szerint a magyar Béla név románul Bela és a Géza név románul Geza-nak irandó.

Kevesen tudják, hogy ötven Magyarország fér el az Egyesült Államok területén, hogy Magyarország egész lakossága nem teszi ki az Egyesült Államok négerjeinek számát, hogy egyetlen amerikai bank vagyona másfélszer akkora, mint az összes magyar vagyonok együttvéve;

hogy egy amerikai gyerek kilencszer annyi cukrot eszik mint egy magyar, ellenben nem fizet soha sehol tandíjat; hogy a newyorki rendőr fizetése olyan színvonalat biztosít, mint egy magyar miniszteri tanácsosé; hogy ott a munkás többet keres, mint egy közepesnél magasabb rangú amerikai s mint öt ilyen magyar vagyontisztviselő; hogy ott minden hetedik lakásban van telefon;

hogy Amerikában egy köztársasági elnökjelölt azzal korteskedett maga mellett, hogy házaló volt bányavidéken, egy másik pedig azzal, hogy halaskofák hordárja volt;

hogy Amerikában azt tanítják, hogy az a munkás, aki egy srófot jobban tud összekalapálni, vagy az a gazda, aki minden holdon csak egy kalással többet tud termelni, nagyobb jövedője a nemzetnek, mint a legkiválóbb honatya;

hogy Amerika arra büszke, hogy legnagyobb feltalálói közül például Edison rikkancs volt, Graham Bell siketnémáiskolai tanító, Franklin nyomdász, egyik legkiválóbb köztársasági elnökük, Jackson, tisztiszolga, Newyork egyik híres polgármestere újságkihordó, nálunk pedig kamarai tagság kell a legkisebb mérnöki álláshoz, érettségi a postatisztséghez és doktorátus a fizetéstelen segédfogalmazói ranghoz is;

hogy Amerikában sok úri gyerek elmegy nyaranta hajóincérnek, karácsonyi vakáció idején a boltba al-

kalmi árusnak, hogy megismerje az életet s ne szorultjon szülői támogatásra, nálunk sok úri gyerek nevelésénél az az első szempont, hogy csak „jöházból” való gyerekekkel érintkezzék;

hogy Amerikában a vasutakon sincs osztály, nálunk az első osztályon majdnem csak szabadjegyesek és kedvezményes jegyesek utaznak;

hogy Amerikában semmiféle okmányra sem szabad bevezetni, hogy az illető milyen vallású s azt nem kérdezheti meg sem bíró, sem más hatósági közeg;

hogy Amerikában semmiféle ipar üzéséhez, semmiféle üzletnyitáshoz sem kell engedély; Amerikában nincs semmiféle cím, ellenben a legszegényebb munkás is így mutatkozik be: Mr. Brown, vagyis: Brown úr; Amerikában a gyári munkás nyugodtan leül a bárban igazgatója vagy főmérnöke mellé;

hogy Amerikában a parlamenti termekben tábla áll, amelyről az olvasható, hogy „a mi államunk a világ legjobb részvénytársasága s a részvényesek azért választják az elnököt, hogy az a részvényesek javára vezesse a részvénytársaságot“;

hogy az amerikai ezt mondja: pénzt csinállok. A német: pénzt szerzek. A magyar: pénzt keresek. A keresés pedig nem jelent találatot is. Több ez, mint nyelvi különbség.

Göring tábornagy az egyik legutóbbi bécsi beszédében a következőket mondotta: „*Mi nem akarjuk az egyházakat megsemmisíteni és a hitet elpusztítani. Csak tiszta elhatározást akarunk. Az egyháznak meg van a maga határozott, rendkívül fontos és szükséges feladata s az államnak is meg van a maga ugyanolyan fontos feladata. Ha mindegyik a saját feladatához tartja magát, akkor nincs összeütközés.*”

Hollandiában a rendőrség rendeletet adott ki, mely megtiltja a repülőgépeknek, hogy templomok felett vagy templomok közelében alacsonyan repüljenek, nehogy a motorbúgással megzavarják az istentisztelet csendjét.

Georgia úgy védekezik a kommunizmus ellen, hogy terjeszti a bibliát. Az ottani állami hatóság eddig 800 ezer bibliát vett az iskolásgyermek részére.

A tartul egyetem (Esztergom) egyik női egyesületének 35—40 tagú leánykara az ősz folyamán Magyarországra indul hangversenykörútra, amelynek jövedelmét az énekkar szegény magyar gyermekek felruházására vagy a Luther szoborra ajánlotta fel. E szép tervet maga Rahamági püspök is pártfogolja. A kar tagjai már tanulnak magyarul.

Zogu albán király gróf Apponyi Geraldinét vette el feleségül. A királyné egyik nővére, Virginia, Baghy András szolnokmegyei nagybirtokos felesége.

Ez a házasság is érdekes. Baghy András ugyanis Baglinak, a legendás hírű „aranyparaszt”-nak dédunokája. Bagi volt az ország leggazdagabb parasztja. Ő volt az, aki egyszer jelentkezett a királynénál, hogy halott: rosszul áll a király, szívesen adna neki kölcsön. Bolondnak nézték s megkérdezték ugratásképpen, hogy hány krajcárt szánna kölcsön a királynak. Bagi felgombolta a mellényét s inge alól hatalmas bőrtárcát húzott elő. Megnyúlta ujjait s leolvasott az ámuldozó kincstári tisztviselő elé háromszázezer forintot ropogós bankókban. Hozzáttette:

— *Ezt csak előljáróban hoztam. Mert van ám ott hon még egy pár százezer.*

Kapott is nemességet s sok kincstári szállítást. Egyszerű, csizmás, kötéyes magyar maradt. Felesége maga főzte a krumpillevest, lebcset a gazdasági cselédeknek. Ennek a Baglinak dédunokája vette el feleségül Apponyi grófnőt s lett sógora az albán királynak.

A Budapesten megjelenő Református Élet legutolsó számában Józan Miklós budapesti unitárius püspöki vikárius úrhoz intézett nyíltlevél jelent meg a kocsordi református lelkész válaszával ügyből kifolyólag. A nyílt levél a többek között, a következőket mondja:

„Kocsordon a református egyházban heves párválasztási küzdelem zajlott le. A kisebbségben maradt párt felerésze haragtól és bosszútól túlzelve, kilépett a református egyházból.

Jelentkeztek az evangélikus egyháznál, jelentkeztek a katolikus egyháznál. Mindenütt azt a korrekt választ nyerték: amennyire örülünk mindenkinek, aki belső meggyőződésből tér hozzánk, épügy visszautasítunk mindenkit, akít a dac és a bosszú vezet hozzánk.

Az unitárius egyház keblére ölette őket!

Nem első eset; így történt a magyarországi négy unitárius egyházközség közül hárommal. — Nem is ezt panaszlom.

De az fáj, hogy mikor Snow úr, a jeles amerikai unitárius tандр eljön Magyarországra azért, hogy átvegye a szegedi egyetemről a tiszteletbeli doktori kalapot, melyet a magyar nemzet háldjának kifejezéséül nyert: leviszik Kocsordra s megmutatják neki „az unitárius eszme hódító erejének gyümölcsét”, „missziói igehirdetésük dtülő erejének bizonyosságát”: a kocsordi unitárius egyházközséget!

Nem érez-e ebben valamit Méltóságod, ami ferde, sőt kínos helyzetbe hozza Snow urat, aki ez akaratlan tünetéssel megbánt — haláron innen és túl — szinte hárommillió református magyart, megtéveszti az amerikai közvéleményt s megsebzti a magyar unitarizmust?”

A „Times” című legnagyobb angol lapban hosszabb cikk jelent meg a Brit és Külföldi Bibliatársulat áldott munkájáról. — A Társulat 134 év alatt 500 millió példányban terjesztette el a szentírást.

A szentsír-templomot a többszöri földrengés anynyira megrongálta, hogy legutóbb be kellett zárni.

A báselli misszió a politikai zavarok és megnehezedett anyagi viszonyok miatt súlyos nehézségekkel küzd. Egész sereg már kiképzett ifjú misszionáriust kellett már elbocsátaniuk. A missziói területeken pedig számos állomáshely marad betöltetlen.

Az osztrák csatlakozás történetének egyik különálló fejezete lesz Innitzer bécsi bíboros-érsek magatartása. Nyílt titok volt, hogy Ausztria igazi feje nem Miklas, nem Schuschnigg voltak, hanem Innitzer bíboros. Annál nagyobb volt a meglepetés, mikor a Bécsbe érkező Hitlert az elsők között épp Innitzer üdvözölte s tolmácsolta a római katolikus egyház hódolatát s örömet a csatlakozás felett. A meglepetés még nagyobb volt, mikor Innitzer kijelentette, hogy ezt nem külső nyomásra teszi, hanem a német vér szavára. Innitzer azóta megjárta Rómát is. Rómából való visszatérése után a római katolikus templomokra kitűzette a horogkeresztes zászlót. Mindez állítólag azért történt, mert csak így lehetett a római katolikusok tömegeinek kitérését megakadályozni.

A külföldön élő magyarok számára, amiként már közöltük is, nagy találkozó lesz Budapesten ez évben, amely év az első nagy magyar király halálának 900-as évfordulója. Jó tudni, hogy mennyi magyar testvér is él Magyarország határain túl. Ime: Ausztriában 35.000, Csehszlovákiában 970.000, Jugoszláviában 580.000, Romániában 1.800.000, Franciaországban 40.000, Németországban 10.000, Spanyolországban 700, Oroszországban 20.000, Törökországban 200, Svájcban 1500, Egyiptomban 1000, Északafrikában 1900, az Amerikai Egyesült Államokban 580.000, Argentínában 10.000, Braziliában 33.000, Kanadában 50.000, Kubában 4000, Uruguayban 3000, Mexikóban 550. Mennyi közülök a református? Erről — sajnos — nincs kimutatás. De legalább negyed részük. A külföldi református testvérek számára is lesz nagy hazai találkozó Debrecenben ez év augusztusában.

A spanyol vörös zónában az embertelenségek valóságos orgiát ülnek. A spanyol nemzeti foglyokat „ orosz módra” borzalmas kínok között vallatják és végzik ki. Az áldozatot hatalmas fényáradat világítja meg, miközben a bírák homályban maradnak. A „fagyasztókamrák”-at is alkalmazzák. Ezek kis cellák jóval a fagypon alatti hőmérséklettel. Ezek a kínzások meglepő eredményekhez vezetnek. Az egyik kínzókamrát egy karmelita kolostorban helyezték el. Valóságos vérfürdő, fosztogatás, gyilkosságok, nyilvános kivégzések napirenden vannak ott, ahonnan a vörös csapatoknak ki kell vonulniok.

A Celdömölk melletti Pördömölkön dűledezik egy 800 esztendőes római katolikus templom. Most a pápai kollégium protestáns tanárai elhatározták, hogy az értékes emléket megmentik az utókoroknak.

A budapesti római katolikus oltáregylet elhatározta, hogy XI. Pius jelenlegi pápát díszes miseruhával ajándékozza meg. Kiírták a pályázatot s a bíráló bizottság Nagy Lászlóné protestáns tanítónő tervét fogadta el a miseruha elkészítésére.

Nagy-Britanniában ebben az esztendőben ünneplik a reformáció 400 éves évfordulóját. Ezek az ünnepek teljesen a Biblia jegyében folyik le, mert ezelőtt 400 évvel, 1538-ban jelent meg az első angol nyelvű bibliafordítás.

Csongrádmegyében v. Bonczos Miklós főispán rendeletére a községi tisztviselőknek testületileg kell minden vásár- és ünnepnapon felekezetiük templomában istentiszteleten megjelenniök.

A kiskunlacházai ref. egyház Szabó Balázs lelkész, egyházkerületi tanácsbíró kezdeményezésére Kiskunlacháza községnek egy díszes bibliát adott azzal a kéréssel, hogy a község református jellegét kidomborítandó, helyezze el a községi képviselőtestület tanácskozási asztalán. Kiskunlacháza község előljárósága azzal fogadta el a bibliát, hogy azt ünnepélyes keretek között helyezik el a tanácssterem asztalán és minden tanácskozás előtt felolvassák Istennek ígését.

Szerkesztésért felel: DR. TAVASZY SÁNDOR.

Nyomatott a „Grafica” könyvnyomdában, Cluj.